

MRR/liŚ/4(1)05/13

Minister Rozwoju Regionalnego

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013
Wytyczne w zakresie sposobu korygowania
wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach
Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013

(Zatwierdzam)

Elżbieta
Bieńkowska
Minister Rozwoju
Regionalnego

Warszawa, 29 kwietnia 2013 r.

Spis treści

Spis treści	3
1 Rozdział 1 – Podstawy prawne	7
1.1 Podrozdział 1 - Akty prawne i dokumenty regulujące korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w PO liŚ	7
2 Rozdział 2 – Definicje i zakres regulacji	9
2.1 Podrozdział 1 - Definicje i skróty stosowane w Wytocznych	9
2.2 Podrozdział 2 – Postanowienia aktów prawnych i dokumentów regulujących zagadnienie korygowania wydatków nieprawidłowo wykorzystanych	12
2.2.1 Sekcja 1 – Prawo unijne	12
2.2.2 Sekcja 2 - Prawo krajowe	15
2.2.3 Sekcja 3 - Inne postanowienia	16
2.2.4 Sekcja 4 - Zakres regulacji	18
3 Rozdział 3 – Nieprawidłowości – pojęcie, wykrywanie i informowanie	19
3.1 Podrozdział 1 - Definicja nieprawidłowości	19
3.2 Podrozdział 2 - Wykrycie nieprawidłowości	21
3.3 Podrozdział 3 - Identyfikacja nieprawidłowości na podstawie wyników kontroli innych instytucji kontrolnych	22
3.4 Podrozdział 4 - Raportowanie nieprawidłowości	23
4 Rozdział 4 – Wycena szkody	24
4.1 Podrozdział 1 - Podstawowe założenia	24
4.2 Podrozdział 2 - Metoda wskaźnikowa	25
5 Rozdział 5 – Odpowiedzialność za proces korygowania wydatków i procedura nadzoru	29
5.1 Podrozdział 1 - Odpowiedzialność za proces korygowania wydatków	29
5.2 Podrozdział 2 - Nadzór instytucjonalny nad procesem korygowania wydatków	30
5.3 Podrozdział 3 - Ramowa procedura odwołania od nałożenia korekty	31
6 Rozdział 6 – Postępowanie z nieprawidłowościami w zależności od momentu wykrycia	33
6.1 Podrozdział 1 - Sposób postępowania a źródła finansowania	33
6.2 Podrozdział 2 - Nieprawidłowości wykryte przed podpisaniem umowy o dofinansowanie	33
6.3 Podrozdział 3 - Nieprawidłowości wykryte przed rozliczeniem wydatku beneficjentowi	34
6.4 Podrozdział 4 - Nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi, ale przed refundacją	36

6.5	Podrozdział 5 - Nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi....	37
6.6	Podrozdział 6 - Wykrycie nieprawidłowości w odniesieniu do wydatków będących zarówno po, jak i przed ich rozliczeniem beneficjentowi.....	40
6.7	Podrozdział 7 - Wykrycie nieprawidłowości w odniesieniu do wydatków rozliczających wypłaconą zaliczkę.....	40
6.7.1	Sekcja 1 - Rozliczanie wydatków w sytuacji, gdy nieprawidłowość została stwierdzona przed rozliczeniem zaliczki - przed zatwierdzeniem wniosku o płatność rozliczającego zaliczkę.....	40
6.7.2	Sekcja 2 - Rozliczanie wydatków w sytuacji gdy nieprawidłowość została wykryta w rozliczonej zaliczce, w zatwierdzonym wniosku o płatność.....	41
6.8.	Podrozdział 8 - Postępowanie w przypadku wydatków wątpliwych	41
6.8.1	Sekcja 1 - Tymczasowe wyłączenie wydatków z wniosku beneficjenta o płatność	41
6.8.2	Sekcja 2 - Tymczasowe wyłączenie z deklaracji wydatków.....	42
7	Rozdział 7 – Nakładanie sankcji i odzyskiwanie środków nieprawidłowo wykorzystanych.....	44
7.1	Podrozdział 1 - Możliwe sankcje dla beneficjenta	44
7.2	Podrozdział 2 - Procedura odzyskiwania środków	45
7.2.1	Sekcja 1 - Podstawowe założenia	45
7.2.2	Sekcja 2 - Dobrowolny zwrot dokonany przez beneficjenta (nie dot. pjb)	48
7.2.3	Sekcja 3 - Pomniejszenie kolejnych płatności	49
7.2.4	Sekcja 4 - Decyzja o zwrocie	49
7.2.5	Sekcja 5 - Zaspokojenie z zabezpieczeń umownych.....	53
7.2.6	Sekcja 6 - Egzekucja administracyjna	53
7.2.6.1	Podsekcja 1 - W przypadku płatności i dotacji celowych udzielonych od 1.01.2010 r.	53
7.2.6.2	Podsekcja 2 - W przypadku dotacji rozwojowych udzielonych do 31.12.2009 r.	53
7.2.7	Sekcja 7 - Brak możliwości odzyskania środków.....	54
7.2.8	Sekcja 8 - Umarzanie, odraczanie spłaty lub rozkładanie na raty spłaty należności z tytułu zwrotu płatności	54
7.3	Podrozdział 3 - Rejestr kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych.....	56
7.4	Podrozdział 4 - Rejestr podmiotów wykluczonych.....	59
7.5	Podrozdział 5 - Wykorzystanie środków odzyskanych od beneficjenta.....	60
7.6	Podrozdział 6 - Sposób postępowania z odsetkami	61
7.6.1	Sekcja 1 - Zasady ogólne.....	61

7.6.2 Sekcja 2 - Postępowanie z odsetkami od nierozliczonych zaliczek	62
8 Rozdział 8 – Nieprawidłowości systemowe	64
9 Rozdział 9 – Nieprawidłowości wynikające z braku lub niewłaściwej transpozycji prawa unijnego do prawa polskiego.....	65
9.1 Podrozdział 1 - Zasady ogólne.....	65
9.2 Podrozdział 2 - Szczegółowe sposoby postępowania w przypadku rozliczania projektów, w których wystąpiły błędy wynikające z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego	70
9.2.1 Sekcja 1 - Korygowanie nieprawidłowości na etapie przed zatwierdzeniem wniosku o płatność beneficjenta.....	70
9.2.2 Sekcja 2 - Postępowanie na etapie po zatwierdzeniu wniosku o płatność beneficjenta, na którym dokonano pomniejszeń z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego i po dokonaniu wypłaty środków beneficjentowi	70
9.2.3 Sekcja 3 - Postępowanie na etapie po zatwierdzeniu wniosku o płatność beneficjenta, na którym nie dokonano pomniejszeń z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego, przed dokonaniem wypłaty środków beneficjentowi	71
9.2.4 Sekcja 4 - Postępowanie na etapie po zrefundowaniu nieprawidłowych wydatków z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego, przed wszczęciem postępowania windykacyjnego.....	72
9.2.5 Sekcja 5 - Postępowanie na etapie po wypłaceniu nieprawidłowych wydatków z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego oraz po dokonaniu zwrotu środków z tego tytułu przez beneficjenta	73

Załączniki:

1. Wskaźniki procentowe do obliczenia wartości korekty za nieprawidłowości przy udzielaniu zamówień publicznych, współfinansowanych ze środków funduszy UE.
- 1a. Stosowanie w PO liŚ stawek korekt odnośnie nieprawidłowości zidentyfikowanych przez audyty KE.
2. Wskaźniki procentowe do obliczenia wartości korekty za naruszenia zasad zawierania umów, określonych w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*, do których nie stosuje się ustawy Pzp.
3. Wzór Rejestru Korekt i Naruszeń.
4. Zalecenia Instytucji Zarządzającej POliŚ dotyczące interpretowania *Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO liŚ* w procesie nakładania korekt.

1 Rozdział 1 – Podstawy prawne

- 1) *Wytyczne* zostały wydane na podstawie art. 35 ust. 3 pkt 9b i 10 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.).
- 2) Treść *Wytycznych* jest zgodna z *Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013* z dnia 8 lutego 2011 r., wydanymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego.

1.1 Podrozdział 1 - Akty prawne i dokumenty regulujące korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w PO liŚ

Proces korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko regulują następujące akty prawne:

- a) Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwany dalej „TFUE”,
- b) rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. UE L z 23.12.1995 r.), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie ochrony interesów finansowych”,
- c) rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., z późn. zm.), zwane dalej „rozporządzeniem ogólnym”,
- d) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., z późn. zm.), zwane dalej „rozporządzeniem 1080/2006”,
- e) rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., z późn. zm.), zwane dalej „rozporządzeniem 1084/2006”,
- f) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz

Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz UE L 371 z 27.12.2006 r., z późn. zm.), zwane dalej „rozporządzeniem wykonawczym”,

- g) Konwencja sporządzona na mocy artykułu K.3 Traktatu o Unii Europejskiej w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz. U. UE C 316 z 27.11.1995), zwana dalej „konwencją w sprawie ochrony interesów finansowych”,
- h) ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm), zwana dalej „uzppr”,
- i) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.), zwana dalej „ustawą Pzp”,
- j) ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.), zwana dalej „ufp (2009)” oraz ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.), zwana dalej „ufp (2005)”,¹
- k) ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.), zwana dalej „KPA”,

oraz następujące dokumenty:

- l) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, zaakceptowany przez Radę Ministrów i Komisję Europejską, zwany dalej „PO liŚ”,
- m) *Wytyczne w zakresie procesu kontroli w ramach obowiązków Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym*, wydane przez Ministra Rozwoju Regionalnego, zwane dalej „Wytycznymi horyzontalnymi dotyczącymi kontroli”,
- n) *Wytyczne do zasad kontroli w kontekście ustawy Pzp*, przygotowane przez Urząd Zamówień Publicznych i zatwierdzone dnia 15 grudnia 2006 r. przez Komitet Europejski Rady Ministrów,
- o) *Wytyczne w zakresie certyfikacji oraz przygotowania prognoz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej w Programach Operacyjnych w ramach*

¹ **Uwaga:** Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241) dotacje udzielone przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240) podlegają zwrotowi na podstawie dotychczasowych przepisów. Oznacza to, że do spraw związanych ze zwrotem środków dotacji, w tym dotacji rozwojowych, udzielonych do 31 grudnia 2009 r. mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.). W związku z powyższym, w niniejszym dokumencie podaje się podstawy prawne wynikające z ustawy, tj z 2009 r., natomiast w przypadku dotacji udzielonych na podstawie ufp z 2005 r., należy stosować odpowiednio przepisy ustawy z 2005 r.

Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013, wydane przez Ministra Rozwoju Regionalnego, zwane dalej „Wytycznymi w zakresie certyfikacji”,

- p) *Wytyczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* wydane przez Ministra Rozwoju Regionalnego, zwane dalej „Wytycznymi w zakresie kwalifikowania PO IiŚ”,
- r) *Wytyczne w zakresie kontroli realizacji PO IiŚ* wydane przez Ministra Rozwoju Regionalnego, zwane dalej „Wytycznymi w zakresie kontroli PO IiŚ”,
- s) Dokument Komitetu koordynującego fundusze przy Komisji Europejskiej *Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące określania korekt finansowych w odniesieniu do wydatków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w przypadku naruszeń przepisów w zakresie zamówień publicznych (COCOF 07/0037/03-PL)*, zwany dalej „Taryfikatorem KE”.

2 Rozdział 2 – Definicje i zakres regulacji

2.1 Podrozdział 1 - Definicje i skróty stosowane w Wytycznych

- 1) Najważniejsze pojęcia występujące w *Wytycznych*:
 - a) **beneficjent** – beneficjent w rozumieniu art. 5 pkt 1 uzppr. W ramach dokumentu, przez beneficjenta należy rozumieć także podmiot odpowiedzialny za przygotowanie i realizację projektu indywidualnego oraz podmiot ubiegający się o dofinansowanie (po złożeniu wniosku o dofinansowanie i przed zawarciem umowy o dofinansowanie),
 - b) **dofinansowanie**:
 - w **przypadku beneficjentów będących państwowymi jednostkami budżetowymi**: środki krajowe i płatności udzielone beneficjentowi na podstawie umowy o dofinansowanie; dofinansowanie rozumiane jest jako 100 % maksymalnej kwoty wydatków kwalifikowalnych, określonej w umowie o dofinansowanie,
 - w **przypadku pozostałych beneficjentów**: dotacje celowe (kwota wsparcia udzielanego beneficjentowi ze środków publicznych pochodzących z budżetu państwa na realizację projektu) i płatności - udzielone beneficjentowi na podstawie umowy o dofinansowanie,
 - c) **Instytucja Pośrednicząca – Instytucja Pośrednicząca** w rozumieniu art. 5 pkt 3 uzppr,

- d) **Instytucja Wdrażająca (Instytucja Pośrednicząca II stopnia) – Instytucja Wdrażająca** w rozumieniu art. 5 pkt 4 uzppr,
- e) **kontrola / audyt** – badanie stanu rzeczywistego i jego porównanie ze stanem pożądanym; czynności kontrolne / audytowe są prowadzone zarówno przez instytucje uczestniczące w systemie wdrażania PO LiŚ (IW/IP II, IP, IZ), jak również inne podmioty do tego uprawnione, na podstawie odrębnych przepisów (np. IA, UKS, UZP),
- f) **korekta** – na potrzeby niniejszego dokumentu oznacza ustalenie skutkujące:
- **korektą dofinansowania** – tj. anulowaniem całości lub części wkładu ze środków publicznych dla projektu, poprzez pomniejszenie maksymalnej kwoty dofinansowania o kwotę nieprawidłową (**korekta finansowa sensu stricto w rozumieniu art. 98 rozporządzenia ogólnego**). Anulowany wkład, lub jego część, nie może zostać wykorzystany ponownie na projekt lub projekty, które zostały poddane korekcie. Korekta dofinansowania jest nakładana, co do zasady w sytuacji, gdy wydatek obciążony nieprawidłowością został rozliczony beneficjentowi i w związku z tym występuje konieczność dochodzenia zwrotu nieprawidłowo pobranych środków zgodnie z art. 207 ust. 1 ufp (2009),
 - **obniżeniem kwoty zatwierdzonej do rozliczenia w ramach wniosku o płatność** – tj. uznaniem wydatku obciążonego błędem za niekwalifikowalny w całości lub w części, w sytuacji wykrycia nieprawidłowości przed rozliczeniem wydatku beneficjentowi (**wyłączenie z kwoty wydatków kwalifikowalnych z wniosku o płatność**),
- g) **nieprawidłowości** – nieprawidłowości w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia ogólnego,
- h) **projekt** – projekt w rozumieniu art. 5 pkt 9 uzppr,
- i) **rozliczenie wydatku** – na potrzeby niniejszego dokumentu oznacza:
- **w przypadku beneficjentów będących państwowymi jednostkami budżetowymi**: zatwierdzenie wniosku o płatność beneficjenta, w tym wniosku zawierającego wydatek obciążony nieprawidłowością,
 - **w przypadku pozostałych beneficjentów**: zatwierdzenie wniosku rozliczającego zaliczkę z nieprawidłowo poniesionym wydatkiem; refundacja zatwierdzonego wniosku o płatność beneficjenta, w tym wniosku zawierającego wydatek obciążony nieprawidłowością (w przypadku braku

refundacji – przedstawienie wniosku zawierającego wydatek obarczony nieprawidłowością w *Poświadczeniu i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* certyfikowanym do KE),

- j) **stawka korekty** – wskaźnik procentowy stosowany do obliczenia wysokości korekty. Powyższy wskaźnik procentowy wyraża abstrakcyjny i uśredniony stopień „szkodliwości” określonego typu nieprawidłowości,
- k) **szkoda** – na potrzeby niniejszego dokumentu oznacza rzeczywistą lub potencjalną stratę finansową poniesioną przez budżet ogólny UE w drodze rzeczywistego lub potencjalnego finansowania nieuzasadnionego wydatku z budżetu ogólnego,
- l) **uchybenia** – odstępstwa od przepisów prawa oraz regulacji wewnętrznych systemu zarządzania i kontroli PO LiŚ, nie będące nieprawidłowościami w rozumieniu art. 2 pkt 7 rozporządzenia ogólnego,
- m) **umowa o dofinansowanie** – umowa zawarta z beneficjentem, na podstawie której beneficjent realizuje projekt współfinansowany w ramach PO LiŚ, o której mowa w art. 30 ust.1 uzppr,
- n) **wydatek wątpliwy** – na potrzeby niniejszego dokumentu oznacza wydatek, co do którego istnieje podejrzenie wystąpienia nieprawidłowości lub wydatek, który nie może zostać jednoznacznie uznany za kwalifikowalny lub niekwalifikowalny w danym momencie, a który może w przyszłości zostać uznany za kwalifikowalny.

2) Najważniejsze skróty używane w Wytocznych:

- a) **IA** – Instytucja Audytowa,
- b) **IC** – Instytucja Certyfikująca,
- c) **IK NSRO** – Instytucja Koordynująca Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia,
- d) **IP** – Instytucja Pośrednicząca,
- e) **IW/IP II** – Instytucja Wdrażająca/Instytucja Pośrednicząca II stopnia (pojęcia równoważne),
- f) **IZ** – Instytucja Zarządzająca,
- g) **KE** – Komisja Europejska,
- h) **KSI (SIMIK 07-13)** – Krajowy System Informatyczny (SIMIK 07-13),

- i) **MF-R** – komórka organizacyjna Ministerstwa Finansów właściwa w zakresie informowania KE o nieprawidłowościach w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności,
- j) **MRR** – Minister Rozwoju Regionalnego,
- k) **pjb** – państwowa jednostka budżetowa,
- l) **UoD** – umowa o dofinansowanie,
- m) **WoP** – wniosek o płatność okresową,
- n) **PO IiŚ** – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013.

2.2 Podrozdział 2 – Postanowienia aktów prawnych i dokumentów regulujących zagadnienie korygowania wydatków nieprawidłowo wykorzystanych

2.2.1 Sekcja 1 – Prawo unijne

- 1) Podstawowym przepisem obligującym Państwa Członkowskie do ochrony interesów finansowych UE jest art. 325 TFUE, który stanowi m.in., że Unia i Państwa Członkowskie zwalczają nadużycia finansowe i wszelkie inne działania nielegalne naruszające interesy finansowe Unii (...); Państwa Członkowskie podejmują takie same środki do zwalczania nadużyć finansowych naruszających interesy finansowe Unii, jakie podejmują do zwalczania nadużyć finansowych naruszających ich własne interesy finansowe. Państwa Członkowskie koordynują swoje działania zmierzające do ochrony interesów finansowych Unii przed nadużyciami finansowymi. W tym celu organizują z Komisją ścisłą i regularną współpracę między właściwymi władzami.
- 2) Do ochrony interesów finansowych UE zobowiązują każde Państwo Członkowskie także przepisy rozporządzenia w sprawie ochrony interesów finansowych. Art. 3 rozporządzenia wskazuje na okres przedawnienia nieprawidłowości, natomiast art. 5 rozporządzenia prezentuje proponowane do zastosowania w Państwach Członkowskich kary administracyjne za wszelkie nieprawidłowości dokonane celowo lub będące skutkiem zaniedbania.
- 3) Postanowienia Konwencji w sprawie ochrony interesów finansowych odnoszą się do ochrony finansów UE przed nadużyciami finansowymi.
- 4) Uprawnienia do realizacji kontroli wynikają z art. 60 lit. b rozporządzenia ogólnego, zgodnie z którym, Instytucje Zarządzające są odpowiedzialne za weryfikację, czy współfinansowane towary i usługi zostały dostarczone oraz czy wydatki

zadeklarowane przez beneficjentów na operacje zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami unijnymi i krajowymi.

- 5) Zgodnie z art. 70 ust. 1 lit. b rozporządzenia ogólnego, Państwo Członkowskie jest odpowiedzialne za zapobieganie, wykrywanie oraz korygowanie nieprawidłowości, a także odzyskiwanie kwot nienależnie wypłaconych.
- 6) Na podstawie art. 98 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, Państwa Członkowskie są w pierwszej kolejności odpowiedzialne za śledzenie nieprawidłowości i dokonywanie wymaganych korekt finansowych.
- 7) W art. 13 rozporządzenia wykonawczego opisano procedury, mające na celu przeprowadzenie weryfikacji (tzw. kontrole zarządcze – kontrole I stopnia). Weryfikacje te dotyczą wniosków o płatność beneficjentów oraz kontroli wykonywanych na miejscu realizacji projektu.
- 8) Regulacje dotyczące nieprawidłowości, które zostały zawarte w rozporządzeniu ogólnym oraz rozporządzeniu wykonawczym, należy traktować jako przepisy szczególne mające zastosowanie do postępowania z nieprawidłowością w wydatkach/projektach finansowanych z Funduszy UE, (w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności), z których to finansowane są projekty wdrażane w ramach PO IiŚ.
- 9) Akty prawa unijnego nie zawierają szczegółowych rozwiązań wskazujących na sposoby realizacji obowiązków związanych ze śledzeniem nieprawidłowości i dokonywaniem wymaganych korekt. Na poziomie Państw Członkowskich muszą zostać ustanowione rozwiązania umożliwiające spełnienie wymogów w w/w zakresie.
- 10) Pojęcie „prawo UE w dziedzinie zamówień publicznych” obejmuje:
 - a) Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

Traktat ustanawia szereg fundamentalnych zasad leżących u podstaw Unii Europejskiej, które odnoszą się także do zamówień publicznych. W dziedzinie zamówień publicznych, do najważniejszych spośród tych zasad należą:

 - zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową (art. 18 TFUE),
 - swobodny przepływ towarów oraz zakaz ograniczeń ilościowych w przywozie i wywozie, oraz wszelkich środków o skutku równoważnym (art. 28 i n. TFUE),
 - swoboda prowadzenia działalności gospodarczej (art. 49 i n. TFUE),
 - swoboda świadczenia usług (art. 56 i n. TFUE),

- b) dyrektywy UE dotyczące zamówień publicznych – obecnie obowiązującymi dyrektywami harmonizującymi prawo zamówień publicznych w Unii Europejskiej są:
- dyrektywa 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi,
 - dyrektywa 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych,
 - dyrektywa Rady z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do stosowania procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych na dostawy i roboty budowlane,
 - dyrektywa Rady 92/13/EWG z dnia 25 lutego 1992 r. koordynująca przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne, odnoszące się do stosowania przepisów wspólnotowych w procedurach zamówień publicznych podmiotów działających w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i telekomunikacji,
 - dyrektywa Komisji 2005/51/WE z dnia 7 września 2005 r. zmieniająca załącznik XX do dyrektywy 2004/17/WE i załącznik VIII do dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zamówień publicznych,
- c) rozporządzenie Komisji (WE) NR 1177/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniające dyrektywy 2004/17/WE, 2004/18/WE i 2009/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień,
- d) rozporządzenie Komisji (WE) NR 1564/2005 z dnia 7 września 2005 r. ustanawiające standardowe formularze do publikacji ogłoszeń w ramach procedur zamówień publicznych zgodnie z dyrektywami 2004/17/WE i 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady,
- e) decyzja Komisji z dnia 7 stycznia 2005 r. dotycząca szczegółowych zasad stosowania procedury przewidzianej w art. 30 dyrektywy 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych,

- f) decyzja Komisji z dnia 9 grudnia 2008 r. zmieniająca załączniki do dyrektyw 2004/17/WE i 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie procedur udzielania zamówień publicznych w zakresie wykazów podmiotów zamawiających i instytucji zamawiających,
- g) dyrektywa 92/13/EWG - dyrektywa odwoławcza,
- h) dyrektywa 92/13/EWG zmieniona dyrektywą 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. - dyrektywa odwoławcza,
- i) dyrektywa 89/665/EWG - dyrektywa odwoławcza,
- j) dyrektywa 89/665/EWG zmieniona dyrektywą 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. - dyrektywa odwoławcza,
- k) dyrektywa 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. zmieniająca dyrektywy Rady 89/665/EWG i 92/13/EWG w zakresie poprawy skuteczności procedur odwoławczych w dziedzinie udzielania zamówień publicznych.

2.2.2 Sekcja 2 - Prawo krajowe

- 1) Zgodnie z art. 30 ust. 2 uzppr, umowa o dofinansowanie projektu albo decyzja, o której mowa w art. 28 ust. 2 uzppr, określają warunki dofinansowania projektu, a także prawa i obowiązki beneficjenta z tym związane.
- 2) Stosownie do art. 35e uzppr, beneficjent jest obowiązany poddać się kontroli w zakresie prawidłowości realizacji projektu, przeprowadzanej przez instytucję zarządzającą, instytucję pośredniczącą, instytucję wdrażającą, instytucję certyfikującą, instytucję audytową, przedstawicieli Komisji Europejskiej oraz inne instytucje uprawnione do przeprowadzenia kontroli na podstawie odrębnych przepisów. Na mocy przepisów prawa, funkcje organu kontroli pełni m.in. IZ, IP, IW/IP II. Przedstawiciele tych organów są w pełni uprawnieni do badania prawidłowości realizacji projektu, w tym przestrzegania przez beneficjenta zasad związanych z projektem i wynikających z innych przepisów prawa powszechnie obowiązującego.
- 3) Na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 15 uzppr, do zadań IZ należy odzyskiwanie kwot podlegających zwrotowi, w tym wydawanie decyzji o zwrocie środków przekazanych na realizację programów, projektów lub zadań, o której mowa w przepisach o finansach publicznych. Zadania w tym zakresie mogą zostać powierzone IP zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 6a uzppr.
- 4) W polskim systemie prawnym podstawowe zasady odnoszące się do kwestii korygowania nieprawidłowości, zawarte zostały w ufp (2009), która wskazuje przypadki oraz sposób odzyskiwania nieprawidłowo poniesionych wydatków - patrz art. 207).

Zgodnie z ww. artykułem, decyzję o zwrocie środków przekazanych na realizację programów podejmuje IZ lub IP. Zadania w tym zakresie mogą zostać powierzone IP II (będącym jednostką sektora finansów publicznych), zgodnie z art. 27 ust. 1 pkt 6a uzppr.

- 5) Zgodnie z art. 35 ust. 3 uzppr, Minister Rozwoju Regionalnego jest uprawniony do wydawania wytycznych, w tym dotyczących korekt finansowych w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

2.2.3 Sekcja 3 - Inne postanowienia

- 1) Taryfikator KE określa rodzaje naruszeń przepisów UE w zakresie udzielania zamówień publicznych oraz proponowane stawki za określone typy naruszeń.
- 2) Taryfikator KE stanowi ramy nakładania korekt za stwierdzone nieprawidłowości. Dokument ten jest zalecany do stosowania i akceptowany przez służby KE. Dokument ten nie określa metody nakładania korekt. Opisuje natomiast poziomy możliwych korekt stosownie do danego typu nieprawidłowości i sposoby ich wyliczania. Na poziomie krajowym, na podstawie ww. dokumentu, MRR opracowało dokument pn. *Wymierzanie korekt finansowych za naruszenia prawa zamówień publicznych, związane z realizacją projektów współfinansowanych ze środków funduszy UE*, zwany dalej „Taryfikatorem”. Dokument ten zawiera postanowienia dotyczące taryfikacji za nieprawidłowości przy stosowaniu prawa unijnego w dziedzinie zamówień publicznych lub stosowaniu ustawy Pzp. Stanowi on instrukcję postępowania, przeznaczoną dla instytucji odpowiedzialnych za nakładanie korekt (tzn. Instytucji Zarządzających lub instytucji, do których oddelegowane zostały kompetencje w tym zakresie).
- 3) W systemie realizacji PO liŚ, na podstawie odpowiednich porozumień międzyinstytucjonalnych, IZ powierzyła prowadzenie kontroli IP, a te delegowały to uprawnienie IP II (jeżeli dla danego działania POliŚ powołano IP II). W systemie realizacji PO liŚ, kontrole te prowadzone są na podstawie i zgodnie z postanowieniami *Wytycznych MRR w zakresie kontroli realizacji PO liŚ*.
- 4) *Wytyczne MRR w zakresie kwalifikowania PO liŚ* - określają warunki kwalifikowania wydatków w projektach współfinansowanych z Funduszu Spójności albo Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Podstawową zasadą uznania wydatku za kwalifikowalny jest jego poniesienie zgodnie z zasadami unijnymi i krajowymi.
- 5) W przypadku zmiany wytycznych w ramach PO liŚ obowiązuje zasada ich interpretacji na korzyść beneficjenta. Zgodnie z Podrozdziałem 2.2 pkt 9 *Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO liŚ*, w przypadku, kiedy wytyczne dotyczące kwalifikowania

wydatków, aktualne na dzień dokonywania oceny wydatku (np. podczas weryfikacji wniosku o płatność bądź kontroli na miejscu), są korzystniejsze dla beneficjenta, niż wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków, aktualnych na dzień poniesienia wydatku, stosuje się wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków obowiązujące na dzień dokonywania oceny wydatku. Ponadto, zgodnie z postanowieniami Podrozdziału 2.2 pkt 10 *Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO LiŚ*, w przypadku wprowadzenia zmian w warunkach kwalifikowania wydatków, korzystnych dla beneficjenta, które mogą mieć wpływ na wynik oceny kwalifikowalności już poniesionych i ocenionych wydatków, beneficjent może wystąpić o ponowną ocenę kwalifikowalności wydatków, zgodnie z bardziej korzystnymi warunkami, obowiązującymi w dniu dokonywania ponownej oceny.

- 6) *Procedura informowania o nieprawidłowościach w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w latach 2007-2013*, zwana dalej „PION”, zatwierdzona w dniu 25 sierpnia 2010 r., reguluje kwestie informowania Komisji Europejskiej o nieprawidłowościach w wykorzystaniu funduszy w okresie 2007-2013. Dodatkowo sposób postępowania w przypadku wykrycia nieprawidłowości, w szczególności naruszenia zasady raportowania o nieprawidłowościach pomiędzy instytucjami NSRO, określają *Wytyczne w zakresie sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013*.
- 7) Na mocy postanowień umowy o dofinansowanie projektu, beneficjent przyjmuje na siebie obowiązek realizacji projektu zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami obowiązującymi w systemie realizacji PO LiŚ oraz wytycznymi MRR. Ponadto, oświadcza, że zapoznał się z wytycznymi i ich aktualizacjami. W szczególności, w umowach o dofinansowanie znajduje się klauzula, zgodnie z którą, warunkiem uznania wydatków za kwalifikowalne jest ich poniesienie zgodnie z *Wytycznymi w zakresie kwalifikowania PO LiŚ*. Dodatkowo, na mocy postanowień umowy o dofinansowanie projektu, beneficjent zobowiązany jest do zawierania umów zgodnie z Pzp oraz zasadami określonymi w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO LiŚ*. Zawarcie umowy niezgodnie z zasadami daje z kolei instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, uprawnienie odmowy zatwierdzenia części lub całości dofinansowania wydatku poniesionego w ramach umowy, zawartej z naruszeniem obowiązujących zasad i przepisów prawnych.
- 8) Ponadto, na mocy postanowień umowy o dofinansowanie, beneficjent zobowiązuje się do poddania się kontroli i poddaje się rygorom określonym w *Wytycznych w zakresie kontroli realizacji PO LiŚ*. Przed podpisaniem umowy o dofinansowanie projektu

podstawą prowadzenia kontroli jest oświadczenie wnioskodawcy o poddaniu się kontroli, które składane jest na etapie aplikowania o dofinansowanie, a w przypadku projektów wyłanianych w trybie indywidualnym, odpowiednie postanowienia pre-umowy.

- 9) Postanowienia umów o dofinansowanie uprawniają również instytucję, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem, do dokonania oceny, jaką wagę ma naruszenie i stwierdzenia niekwalifikowalności wydatku w całości bądź w części.

2.2.4 Sekcja 4 - Zakres regulacji

- 1) Niniejszy dokument określa sposoby korygowania nieprawidłowości, zidentyfikowanych w ramach wdrażania PO liŚ. Dokument przedstawia metody postępowania z nieprawidłowościami, w zależności od momentów ich wykrycia:
 - a) nieprawidłowości wykryte przed podpisaniem umowy o dofinansowanie,
 - b) nieprawidłowości wykryte przed rozliczeniem wydatku beneficjentowi,
 - c) nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi, ale przed refundacją, z wyróżnieniem przypadku, gdy ww. wydatki zostały zadeklarowane do KE,
 - d) nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi.
- 2) Nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi, będą co do zasady wiązać się z **korektą dofinansowania (korekta finansowa sensu stricto)**, tj. obniżeniem maksymalnej kwoty dofinansowania dla projektu.
- 3) W końcowej części *Wytycznych* znajdują się postanowienia dotyczące znaczenia terminu „nieprawidłowość systemowa” oraz dotyczące nieprawidłowości nie wynikających z działania lub zaniechania beneficjenta, a związanych z niedostosowaniem krajowego prawa zamówień publicznych do prawa UE.
- 4) Postanowienia *Wytycznych* odnoszą się do beneficjentów będących państwowymi jednostkami budżetowymi, jak i nie będących państwowymi jednostkami budżetowymi, chyba, że w treści wskazano inaczej np. „nie dotyczy pjb”.
- 5) *Zalecenia IZ PO liŚ nr 9/2010 w sprawie stosowania w PO liŚ stawek korekt finansowych odnośnie uchybień zidentyfikowanych przez KE w Planie Działań dla Polski na lata 2000-2006 oraz audytach KE na projektach FS w perspektywie finansowej 2000-2006 oraz Zalecenia IZ PO liŚ nr 17/2012 w zakresie sposobu korygowania wydatków nieprawidłowo poniesionych w ramach PO liŚ 2007-2013, z*

dniem wejścia w życie *Wytycznych* przestają obowiązywać w związku z ich uchYLENIEM.

3 Rozdział 3 – Nieprawidłowości – pojęcie, wykrywanie i informowanie

3.1 Podrozdział 1 - Definicja nieprawidłowości

- 1) Co do zasady, stwierdzenie nieprawidłowości obliguje do wszczęcia procedury korygowania wydatków (w tym w szczególności korektą dofinansowania i obowiązkiem odzyskania środków, za wyjątkiem ściśle określonych przypadków określonych w rozdziale 8).
- 2) Dla możliwości stwierdzenia nieprawidłowości jest konieczne wystąpienie łącznie trzech przesłanek, tzn.:
 - a) **naruszenia prawa**,
 - b) wynikającego z **działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego**,
 - c) które powoduje choćby potencjalną **szkodę finansową** w budżecie ogólnym Unii Europejskiej w drodze finansowania nieuzasadnionego wydatku z budżetu ogólnego.
- 3) Zgodnie ze stanowiskiem KE, uwzględnionym w *Wytycznych MRR w zakresie sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013* oraz PION, pojęcie „**naruszenia prawa**” jest interpretowane szeroko - obejmuje również kwestie związane z krajowymi zasadami wykorzystania środków z funduszy UE. Naruszeniem prawa będzie więc naruszenie wszelkich zasad obowiązujących beneficjenta przy wdrażaniu projektu.

Przykład:

Umowy zawierane z udziałem środków publicznych, do których nie stosuje się trybów przewidzianych w ustawie Pzp, powinny być zawierane zgodnie z regułami opisanymi w Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO liŚ. Złamanie tych reguł będzie naruszeniem prawa w rozumieniu definicji nieprawidłowości.

- 4) Definicja nieprawidłowości posługuje się pojęciem „**podmiot gospodarczy**”, zgodnie z art. 27 lit. a rozporządzenia wykonawczego. „Podmiot gospodarczy” oznacza każdą osobę fizyczną, prawną lub inny podmiot, biorący udział we wdrażaniu pomocy z funduszy, z wyjątkiem Państwa Członkowskiego podczas wykonywania uprawnień władzy publicznej. Powyższa definicja nie odnosi się do pojęcia „beneficjent”, którego definicja prawna określona jest w art. 2 pkt 4 rozporządzenia ogólnego. Wskazuje to

więc, że nieprawidłowości może dopuścić się nie tylko podmiot inicjujący lub realizujący projekt, ale każdy podmiot, który ubiega się o wsparcie.

- 5) Brak wystąpienia **szkody** rzeczywistej lub potencjalnej, uniemożliwia zakwalifikowanie danego naruszenia jako nieprawidłowości i tym samym rozpoczęcie procedury związanej z uznaniem jakichkolwiek wydatków za nieprawidłowe. W przypadku naruszeń/uchybień/błędów, zwłaszcza o charakterze formalnym, przy których nie występuje szkoda (nawet o charakterze potencjalnym), nie należy nakładać na beneficjenta sankcji o charakterze finansowym. Powyższe podejście zaprezentowane jest również w Taryfikatorze KE, jak i Taryfikatorze. Niemniej, należy zwrócić uwagę, że wobec stwierdzenia przypadku określonego w Taryfikatorze, istnieje domniemanie wystąpienia szkody (co najmniej potencjalnej).
- 6) Szczegółowe informacje dotyczące wyceny szkody zamieszczone zostały w Rozdziale 4 – *Wycena szkody*.
- 7) Na gruncie prawa polskiego, zgodnie z art. 207 ust. 1 ufp (2009) przewidziano następujące przesłanki obligujące do wszczęcia procedury odzyskiwania środków:
 - wykorzystanie środków niezgodnie z przeznaczeniem,
 - wykorzystanie środków z naruszeniem procedur,
 - pobranie środków nienależnie lub w nadmiernej wysokości.

Spełnienie jednej z powyższych przesłanek nie warunkuje zaistnienia nieprawidłowości, której przesłanki zostały określone w art. 2 pkt 7 rozporządzenia ogólnego.

- 8) W realizacji projektów mogą wystąpić uchybienia, które można naprawić w inny sposób, niż poprzez wymierzenie sankcji finansowej wobec beneficjenta. Dopiero, brak wdrożenia zaleceń (rekomendacji) wiązać się może ze skutkami finansowymi dla beneficjenta, w związku z możliwością rozwiązania umowy o dofinansowanie projektu. Na mocy postanowień umowy, instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem, może wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym, w formie pisemnej, w przypadku, gdy beneficjent nie realizuje projektu na warunkach w niej określonych, w szczególności, gdy nie stosuje się do zaleceń lub rekomendacji właściwych instytucji.
- 9) Ponadto, na beneficjenta nałożone są określone obowiązki, które są realizowane po końcowej dacie kwalifikowalności wydatków, np. w zakresie trwałości projektu, w zakresie działań informacyjno-promocyjnych, w zakresie archiwizacji. Wykrycie naruszeń także w tym zakresie, wiąże się z koniecznością podjęcia wszelkich możliwych środków zaradczych, w tym, jeśli zajdzie potrzeba, korygujących. Dopiero

brak zastosowania się do rekomendacji czy zaleceń właściwej instytucji, może wiązać się z koniecznością rozwiązania umowy i zobowiązaniem beneficjenta do zwrotu części lub całości uzyskanej pomocy z funduszy UE (o ile to możliwe).

- 10) Właściwe instytucje rejestrują na bieżąco wszystkie zdarzenia związane z wystąpieniem nieprawidłowości i jej korygowaniem, a także odzyskiwaniem środków wg wzoru tabeli rejestru korekt i naruszeń, określonego w **Załączniku nr 3**.
- 11) Za realizację obowiązku, o którym mowa w pkt 10, odpowiedzialne są IP oraz IW/IP II. Powyższe dane przekazywane są okresowo wg następujących reguł:
 - a) przekazywanie ww. rejestrów wraz z *Poświadczeniem i deklaracją wydatków oraz wnioskiem o płatność okresową* do IZ (również w przypadku przekazywania poświadczeń bezpośrednio przez IP do IC):
 - w wersji elektronicznej - tabela sporządzona narastająco dla wszystkich nieprawidłowości, za okres od początku wdrażania programu do ostatniego dnia okresu objętego poświadczeniem,
 - w wersji papierowej podpisany i opieczetowany wydruk z ww. tabeli dla kwot wycofanych/odzyskanych/wyłączonych, objętych danym poświadczeniem - tylko dla części tabeli (kol. 17-33);
 - b) przekazywanie do IZ, w trybie kwartalnym - w terminie do 25 dni kalendarzowych po zakończeniu kwartału - wersji elektronicznej tabeli rejestru w pełnym wymiarze zgromadzonych danych (narastająco dla wszystkich projektów).

3.2 Podrozdział 2 - Wykrycie nieprawidłowości

- 1) Przesłanki, określone w art. 207 ust. 1 ufp (2009), mogą zostać wykryte na etapie po dokonaniu rozliczenia wydatków poniesionych przez beneficjenta, czyli np. podczas kontroli projektu.
- 2) Ww. przesłanki, co do zasady, nie występują natomiast, jeśli w trakcie weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność zostaną wykryte wydatki, które powinny zostać uznane za niekwalifikowalne – w takiej sytuacji nie są one poświadczone przez instytucję weryfikującą dany wniosek i nie są przez nią ujmowane w *Poświadczeniu i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową*.
- 3) W przypadku, gdy wykrycie nieprawidłowości nastąpi na etapie weryfikacji *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* przez którąkolwiek instytucję, powinna ona niezwłocznie podjąć działania w celu wstrzymania płatności z tytułu refundacji nieprawidłowego wydatku (o ile to możliwe). Wstrzymanie refundacji nieprawidłowego wydatku pozwoli, co do zasady, na uniknięcie konieczności

wydania decyzji o zwrocie i wiązać się będzie jedynie ze zmianą w zakresie autoryzacji kwoty do wypłaty za pośrednictwem Rejestru obciążeń na projekcie w KSI i jego odpowiednie uwzględnienie w danym poświadczeniu.

3.3 Podrozdział 3 - Identyfikacja nieprawidłowości na podstawie wyników kontroli innych instytucji kontrolnych

- 1) Instytucje odpowiedzialne za informowanie o nieprawidłowościach zobowiązane są do weryfikowania otrzymanych informacji o stwierdzonych naruszeniach, w tym dokonywania oceny, czy wykryte naruszenie stanowi nieprawidłowość w rozumieniu przepisów rozporządzenia ogólnego. Wyżej wymieniona ocena stwierdzająca podejrzenie lub wystąpienie nieprawidłowości, stanowi wstępne ustalenie administracyjne lub sądowe. Należy przy tym dodatkowo pamiętać, że dokonanie wstępnego ustalenia administracyjnego lub sądowego nie przesądza o istnieniu nieprawidłowości, ponieważ istnieje możliwość późniejszego skorygowania lub wycofania wniosku dotyczącego istnienia nieprawidłowości w następstwie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania administracyjnego lub sądowego.
- 2) Należy zawsze analizować wyniki kontroli realizowanych przez służby kontrolne lub audytowe nie uczestniczące bezpośrednio w systemie wdrażania funduszy UE (np. wyniki kontroli Najwyższej Izby Kontroli, Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych lub innych uprawnionych służb kontrolnych) pod kątem identyfikacji informacji wskazującej na wystąpienie lub możliwość wystąpienia nieprawidłowości. Do każdego naruszenia, wykazanego w wynikach kontroli jako „nieprawidłowość” należy przeprowadzić analizę, w celu potwierdzenia, czy dana nieprawidłowość spełnia kryteria definicji rozporządzenia ogólnego. Dopiero, zakwalifikowanie naruszenia jako nieprawidłowości, umożliwia rozpoczęcie procesu związanego z jej korygowaniem. Odwrotnie, w przypadku braku wyraźnego wskazania w wynikach kontroli, że mamy do czynienia z nieprawidłowością (np. zawarto stwierdzenie, że naruszenie nie miało wpływu na wynik postępowania), należy podjąć działania zmierzające do upewnienia się, czy nie wystąpiła nieprawidłowość.
- 3) **Instytucje, które weryfikują wyniki kontroli, o których mowa w pkt 2 są zobowiązane do przekazywania niezwłocznie do IZ oraz do IP każdorazowo informacji o odstąpieniu od nałożenia korekty lub uznania wydatku za niekwalifikowalny wraz ze szczegółowym uzasadnieniem podjętej decyzji w sytuacjach, w których w drodze kontroli organów innych niż IW/IP II (np.: Prezesa UZP, NIK) wskazane zostały naruszenia przepisów prawa. Działanie to umożliwi bieżącą kontrolę prawidłowości działań IW/IP II w zakresie korygowania**

nieprawidłowości, co jest szczególnie istotne dla zapewnienia prawidłowości procesu *Poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* przekazywanych ostatecznie do KE.

- 4) Należy zwrócić uwagę, że wycena szkody nie jest elementem procesu kontroli. W związku z powyższym, instytucje uczestniczące we wdrażaniu PO liŚ, co do zasady, nie są związane ustaleniami innych organów kontrolnych odnośnie wysokości korekt. Jeżeli wyniki kontroli wskazują wysokość, w jakiej powinna zostać nałożona korekta, należy w każdej sytuacji przeprowadzić analizę, czy proponowana przez instytucję kontrolującą stawka korekty odpowiada wadze nieprawidłowości. Wyniki analizy powinny dopiero wskazać rzeczywistą wartość nieprawidłowości, którą należy skorygować. W sytuacjach w których potencjalnie nie występuje szkoda, należy podjąć inne środki zaradcze mające na celu usunięcie nieprawidłowości i usprawnienie działań beneficjenta.

3.4 Podrozdział 4 - Raportowanie nieprawidłowości

- 1) Zakwalifikowanie danego przypadku naruszenia jako nieprawidłowości, w rozumieniu rozporządzenia ogólnego, powoduje obowiązek sporządzenia odpowiednich zestawień lub raportów o nieprawidłowościach. Jednocześnie więc, właściwe instytucje podejmują działania dotyczące raportowania nieprawidłowości z wykorzystaniem systemu *IMS*. Zasady postępowania w przypadku wystąpienia nieprawidłowości oraz raportowania o nieprawidłowościach za pomocą systemu *IMS* określone są w oddzielnych dokumentach - *Wytycznych MRR w zakresie sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013* oraz PION.
- 2) Mając na uwadze postanowienia PION, IZ PO liŚ ustala następujące terminy przekazywania raportów o nieprawidłowościach w systemie *IMS*:
 - a) Raporty podlegające niezwłocznemu zgłoszeniu do KE
IP przesyła bezpośrednio do IZ (IW/IP II do IP) w/w raporty **niezwłocznie** po wykryciu lub podejrzeniu wystąpienia nieprawidłowości, gdy:
 - zastosowano nową nieprawidłową praktykę,
 - istnieją obawy, że mogą mieć w bardzo krótkim czasie negatywne następstwa poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
 - b) Raporty kwartalne oraz informacje o działaniach następczych w systemie *IMS*

- IW/IP II przesyła do IP ww. dokumenty/informacje w terminie **15 dni kalendarzowych od zakończenia każdego kwartału**,
 - IP przesyła do IZ ww. dokumenty/informacje w terminie **25 dni kalendarzowych od zakończenia każdego kwartału**.
- 3) Raporty, sporządzane wg PION, są przesyłane do IP przez IW/IP II a następnie, przez IP do IZ, za pośrednictwem systemu *IMS*, poprzez odpowiednio upoważnione osoby, które pełnią w systemie odpowiednio funkcje kreatora i menadżera. Terminy nadsyłania raportów poprzez *IMS* zostały wskazane w pkt 2.
 - 4) Jeżeli nieprawidłowość wiąże się jednocześnie z wystąpieniem przestępstwa lub naruszeniem dyscypliny finansów publicznych, wówczas instytucje uczestniczące w systemie realizacji PO liŚ, podejmują stosowne działania określone w odpowiednich przepisach prawa, w tym art. 304 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) oraz art. 93 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114, z późn. zm.).
 - 5) Zestawienia kwartalne, dotyczące nieprawidłowości niepodlegających raportowaniu do KE, przekazywane są przez IZ do IC na podstawie danych przekazywanych kwartalnie przez IP. Zestawienia kwartalne przekazywane przez IP do IZ są sporządzane na określonym w podrozdziale 3.1 pkt 12 wzorze rejestru korekt i naruszeń.

4 Rozdział 4 – Wycena szkody

4.1 Podrozdział 1 - Podstawowe założenia

- 1) W sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości, należy dokonać wyceny szkody.
- 2) Jeśli to możliwe, szkoda powinna odzwierciedlać rzeczywistą stratę poniesioną przez budżet ogólny UE (metoda konkretyzacji szkody), z zastrzeżeniem pkt 4.
- 3) Metoda konkretyzacji szkody, o której mowa powyżej, ma polegać na ustaleniu wysokości szkody na podstawie analizy dokumentacji. Powyższa analiza powinna mieć przede wszystkim na celu indywidualne oszacowanie rozmiaru szkody spowodowanej ujawnionym naruszeniem.
- 4) W przypadku naruszeń procedur zawierania umów, powyższa metoda konkretyzacji szkody kładzie nacisk na faktyczny wpływ nieprawidłowości na wynik procedury i w niewystarczającym stopniu może uwzględniać skutek odstraszący w stosunku do potencjalnych oferentów. W związku z powyższym, należy stosować tą metodę tylko w wyjątkowych sytuacjach, gdy nie występują nieprawidłowości, które mogłyby

utrudniać lub uniemożliwiać oferentom uczestnictwo w procedurze udzielania zamówienia.

- 5) W przypadku, kiedy dokładne obliczenie kwoty nieprawidłowości nie jest możliwe (np. szkoda związana z naruszeniem jest pośrednia lub rozproszona, a zatem trudna do oszacowania), bądź zastosowanie metody konkretyzacji jest niemożliwe ze względu na przesłanki wymienione w pkt 4, a uznanie wydatku za niekwalifikowalny w całości byłoby niewspółmierne do rodzaju naruszenia, nakłada się korektę w odniesieniu do części wydatków, proporcjonalnie do wagi nieprawidłowości (tzw. metoda wskaźnikowa). W tym celu instytucje odpowiedzialne za korygowanie wydatków wykorzystują m.in. pomocniczo stawki korekt określone w załącznikach 1, 1a oraz 2 do *Wytycznych* zgodnie z regułami określonymi w rozdziale 4.2. *Wytycznych*.

4.2 Podrozdział 2 - Metoda wskaźnikowa

- 1) Nałożenie korekty powinno zostać obliczone zgodnie z poniższym wzorem:

$$K = Wk * K\% * D\%$$

Gdzie:

K – wartość korekty

Wk – faktycznie poniesione wydatki kwalifikowalne w ramach kontraktu

K% – procentowa stawka korekty wynikająca np. z Taryfikatora

D% – procentowa stopa dofinansowania. Poprzez stopę dofinansowania należy rozumieć określoną w umowie o dofinansowanie stopę dofinansowania ze środków publicznych, a zatem zarówno unijnych, jak i krajowych.

- 2) W przypadku wykrycia w postępowaniu, dwóch lub większej liczby przypadków naruszeń, należy zastosować stawkę korekty o największej wartości procentowej.
- 3) W przypadku naruszeń prawa zamówień publicznych, należy w pierwszej kolejności uwzględnić stawki korekt wskazane dla określonych przypadków naruszeń w dokumencie *Stosowanie w PO liŚ stawek korekt odnośnie nieprawidłowości zidentyfikowanych przez audyty KE*, stanowiącym **Załącznik nr 1a** do *Wytycznych*.
- 4) Stawki korekt określone w **Załączniku nr 1a** do *Wytycznych* powinny być stosowane bez względu na wartość zamówienia (tzw. procedura unijna i krajowa), chyba że zostało to zaznaczone wyraźnie inaczej.
- 5) Stawki korekt z określone w **Załączniku nr 1a** do *Wytycznych* stosuje się niezależnie od momentu wszczęcia postępowania, chyba że zostało to zaznaczone wyraźnie

inaczej. Niemniej, moment wszczęcia postępowania ma znaczenie przy określeniu odpowiedzialności finansowej beneficjenta.

- 6) Wymierzanie korekt w oparciu o zasady przyjęte w Załączniku nr 1a do Wytycznych może mieć miejsce wyłącznie w przypadku stwierdzenia naruszeń, które ściśle odpowiadają typom naruszeń w nich ujętych. Nie jest więc dozwolone rozszerzanie katalogu naruszeń określonego w tym załączniku i stosowanie stawek w nich przewidzianych w stosunku do analogicznych naruszeń, nie zamieszczonych w nim wprost.
- 7) W przypadku pozostałych naruszeń prawa zamówień publicznych należy ustalić stawkę korekty kierując się postanowieniami Załącznika nr 1 do Wytycznych, zgodnymi z *Taryfikatorem*
- 8) Zmiany Załącznika nr 1 do *Wytycznych* dokonywane w związku z aktualizacją *Taryfikatora*, mające na celu dostosowanie treści Załącznika do aktualnie obowiązujących postanowień Taryfikatora, nie wymagają zachowania procedur związanych ze zmianą Wytycznych (w zakresie ich uzgadniania). W takim przypadku w Załączniku nr 1 do *Wytycznych* niezwłocznie wprowadza się aktualne regulacje, przy równoczesnym wskazaniu daty, od której zaktualizowane *Wytyczne* wraz z Załącznikiem nr 1 obowiązują, oraz przyczyny aktualizacji.²
- 9) Zgodnie z orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) zamówienia publiczne, do których nie stosuje się przepisów dyrektyw (do których będą należały również zamówienia nieobjęte zakresem stosowania przepisów ustawy Pzp), podlegają kontroli z punktu widzenia zgodności z ogólnymi zasadami i normami zawartymi w TFUE (dawniej Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską). Zasady te zostały wyrażone w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO IiŚ* i ich naruszenie może skutkować nałożeniem korekty.
- 10) Dokument pt. *Wskaźniki procentowe do obliczenia wartości korekty za naruszenia zasad zawierania umów, określonych w Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko do których nie stosuje się ustawy Pzp* stanowi **Załącznik nr 2** do *Wytycznych*. Dokument ten przedstawia stawki korekt, w przypadku naruszeń zasad zawierania umów określonych w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ*, do których nie stosuje się ustawy Pzp.

² Aktualna treść Wytycznych oraz Taryfikatora jest publikowana na stronie internetowej www.mrr.gov.pl. Zmiany Załącznika nr 1 do Wytycznych mogą nastąpić wyłącznie w związku z aktualizacją Taryfikatora i mają na celu dostosowanie jego treści do treści Taryfikatora.

- 11) W przypadku braku odpowiedniej kategorii nieprawidłowości w Załączniku nr 1 do Wytycznych lub Załączniku nr 2 do Wytycznych, należy podjąć działania w następującej kolejności:
- a) zastosować wskaźnik procentowy odpowiadający danej kategorii nieprawidłowości zawartej w tabeli nr 1 Załącznika nr 1 do Wytycznych,
 - b) zastosować wskaźnik procentowy odpowiadający najbliższej rodzajowo kategorii nieprawidłowości zawartej w tabeli nr 1 Załącznika nr 1 do Wytycznych,
 - c) zastosować wskaźnik procentowy odpowiadający najbliższej rodzajowo kategorii nieprawidłowości określonej w Taryfikatorze KE,
 - d) dokonać indywidualnej oceny nieprawidłowości w zależności od sytuacji konkretnej sprawy, przeprowadzając analizę przebiegu całego postępowania pod kątem tego, czy naruszenie mogło wpłynąć na warunki konkurencji w danym postępowaniu, kierując się wiedzą oraz doświadczeniem.
- 12) Przedstawione w Załączniku nr 1 do Wytycznych wskaźniki procentowe należy traktować jako zalecane maksymalne stawki korekt, które mogą ulec obniżeniu, o ile zaistnieją okoliczności za tym przemawiające. Niemniej, stawki korekt zamieszczone w Załączniku nr 1 do Wytycznych, mogą być obniżane tylko w bardzo wyjątkowych i odpowiednio uzasadnionych przypadkach, z uwzględnieniem następujących zasad:
- a) ewentualne obniżenie wskaźnika procentowego stawek korekt nie może być stosowane w odniesieniu do nieprawidłowości, co do których przewidziano stawki korekt na poziomie 100%. Nieprawidłowości te stanowią najpoważniejsze naruszenia przepisów prawa zamówień publicznych i w takich wypadkach wszelkie redukcje stawek procentowych są nieuzasadnione,
 - b) obniżenie wskazanej stawki maksymalnej nie może przekroczyć 50% wartości wskaźnika wyjściowego.
- 13) IZ zastrzega, że zasady określone w pkt 12 mogą zostać zmienione ze względu na ewentualne zmiany Załącznika nr 1 do Wytycznych lub wyniki audytów Komisji Europejskiej.
- 14) Do wspomnianych w pkt 12 okoliczności uzasadniających obniżenie zalecanej stawki korekty zaliczyć należy m.in. poziomy korekt, które w analogicznych jak rozpatrywane przypadkach naruszeń, zaproponowane zostały w raportach z przeprowadzonych audytów Komisji Europejskiej. Przy obniżaniu stawki korekty za daną nieprawidłowość należy wziąć pod uwagę takie czynniki jak: wyniki kontroli innych organów, znaczenie

- błądu dla przebiegu całości procesu i jego wyniku (np. w przypadku zamówień publicznych należy ocenić czy błędy miały faktyczny wpływ na realizację celów zamówienia oraz czy stanowiły ograniczenie poprzez analizę całej procedury przetargowej, a nie tylko samych zapisów SIWZ).
- 15) Wskaźniki procentowe zaprezentowane w Załączniku nr 2 do Wytycznych, określają maksymalne poziomy stawek korekt za daną nieprawidłowość. Istnieje zatem możliwość zastosowania niższych stawek korekt, niż te przewidziane w taryfikatorze, jeżeli jest to właściwe i szczegółowo uzasadnione okolicznościami danej nieprawidłowości. W każdej sytuacji należy oceniać konkretne okoliczności, odnoszące się do danego przypadku i dostosować sankcję do wagi nieprawidłowości. Istotnym czynnikiem, który można wziąć pod uwagę, jest wartość udzielonego zamówienia poniżej progów kwotowych określonych w art. 11 ust. 8 ustawy Pzp. Zasady dotyczące możliwości obniżenia stawek korekt w zakresie przedmiotowym Załącznika nr 2 do Wytycznych, wskazane w niniejszym punkcie, mają zastosowanie również w przypadku zastosowania procedur, o których mowa w pkt 10 lit. a, b i c.
 - 16) **Stawki korekt zaprezentowane w Załączniku nr 1a do Wytycznych są ostateczne i nie podlegają miarkowaniu.**
 - 17) Kwalifikowanie poszczególnych uchybień jako zagrożonych, bądź nie, korektą, na podstawie Załączników nr 1 i nr 2 do Wytycznych, pozostaje w ścisłym związku z brzmieniem przepisów prawa, obowiązujących w momencie wszczęcia danego postępowania przetargowego.
 - 18) Jeżeli, mimo ustaleń z kontroli i podejmowanych działań następczych, beneficjent ponownie dopuszcza się wystąpienia tego samego rodzaju naruszenia, należy rozważyć zastosowanie maksymalnych stawek korekt (wynikających z Załącznika nr 1 lub Załącznika nr 2 do Wytycznych wraz z rozważeniem konieczności uznania w całości wydatków za niekwalifikowalne. Zasadnym wydaje się, aby maksymalne stawki korekt lub uznanie w całości wydatku jako niekwalifikowalny, dotyczyło tych postępowań, które zostały wszczęte/przeprowadzone po ujawnieniu błędów i podjęciu działań następczych (w wyniku kontroli instytucji) ukierunkowanych na uniknięcie naruszeń w przyszłości. Postępowania realizowane przez beneficjenta w danym okresie mogą posiadać takie same błędy i niemożliwym jest, aby beneficjent ich uniknął w sytuacji, gdy nie posiadał wiedzy, że stanowią one nieprawidłowość. Dopiero stwierdzenie powtórnie tego samego naruszenia w postępowaniu wszczętym po dacie przeprowadzonej kontroli innego/innych postępowań, w wyniku których wydano odpowiednie zalecenia, mogłoby powodować zastosowanie podwyższonych stawek korekt lub uznanie całości wydatków za niekwalifikowalne.

- 19) Nie należy nakładać korekt w związku z naruszeniami, które mają wyłącznie charakter formalny i nie wywołują żadnej, nawet potencjalnej szkody.

5 Rozdział 5 – Odpowiedzialność za proces korygowania wydatków i procedura nadzoru

5.1 Podrozdział 1 - Odpowiedzialność za proces korygowania wydatków

- 1) W ramach procesu korygowania wydatków właściwe instytucje uczestniczące w systemie zobowiązane są do nałożenia korekty oraz podejmowania niezbędnych działań będących skutkiem nałożenia korekty, określonych w rozdziałach 6 i 7.
- 2) W przypadku, gdy w wyniku kontroli prowadzonej przez IW/IP II, IP bądź IZ, zidentyfikowana zostanie nieprawidłowość, odpowiedzialność za nałożenie korekty leży w gestii instytucji kontrolującej. Odpowiedzialność za podejmowanie działań będących skutkiem nałożenia korekty, określonych w rozdziałach 6 i 7, co do zasady leży w gestii instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem. IZ lub IP, w sytuacji, w której sama dokonała nałożenia korekty, wydaje instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem polecenie podjęcia działań będących skutkiem nałożenia korekty, określonych w rozdziałach 6 i 7.
- 3) W przypadku kontroli prowadzonej przez inne podmioty niż wymienione w pkt 2 (np. UKS, Prezes UZP, IA, KE), w toku której zidentyfikowana została nieprawidłowość, odpowiedzialność za nałożenie korekty oraz podjęcie działań będących skutkiem nałożenia korekty, określonych w rozdziałach 6 i 7, leży co do zasady w gestii instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem.
- 4) W przypadku określonym w pkt 3 oraz podrozdziale 5.2 pkt 4, IZ lub IP może wydać IP lub IW/IP II polecenie nałożenia korekty według określonej stawki oraz podjęcia działań będących skutkiem nałożenia korekty, określonych w rozdziałach 6 i 7. IP i IW/IP II jest zobowiązana bez wyjątku do podjęcia działań w celu realizacji polecenia IP/IZ.
- 5) W odniesieniu do audytu operacji prowadzonego przez IA (w tym UKS), w przypadku gdy IW/IP II nie wnosi zastrzeżeń do podsumowania ustaleń UKS dot. zidentyfikowanych nieprawidłowości, IW/IP II powinna podjąć niezwłoczne działania mające na celu skorygowanie wydatków. W przypadku, gdy IW/IP II lub IP wnosi zastrzeżenia do wyników podsumowania ustaleń UKS, przed zajęciem ostatecznego stanowiska przez IA odnośnie właściwych działań naprawczych, należy przyjąć następujący sposób postępowania:

- a) beneficjent nie powinien deklarować wydatków zakwestionowanych przez UKS w kolejnych, przedstawionych do rozliczenia już po kontroli UKS, wnioskach o płatność,
 - b) w sytuacji gdy wydatki wątpliwe zostały zadeklarowane przez beneficjenta po kontroli UKS, instytucja weryfikująca powinna zatwierdzić wniosek. Jednocześnie wydatki, co do których istnieją wątpliwości powinny zostać tymczasowo wyłączone zgodnie z rozdziałem 6.8, do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy. Dokonanie tymczasowego wyłączenia wydatków nie jest jednoznaczne z nałożeniem korekty.
- 6) Niezwłocznie po otrzymaniu informacji, że Instytucja Audytowa podtrzymała stanowisko w rocznym sprawozdaniu z audytu operacji przekazanym do KE, o ile w szczególnych przypadkach IZ PO liŚ nie zastrzeże inaczej, należy przyjąć następujący sposób postępowania:
- a) wydatki tymczasowo wyłączone powinny zostać uznane za nieprawidłowość;
 - b) wydatki zakwestionowane podczas kontroli UKS, które zostały wcześniej zatwierdzone we wnioskach o płatność, powinny zostać wyłączone z Poświadczenia i deklaracji wydatków poprzez Rejestr Obciążeń na Projekcie oraz właściwa IP lub IW / IP II powinna rozpocząć procedurę odzyskiwania środków od beneficjenta zgodnie z rozdziałem 7.2.

5.2 Podrozdział 2 - Nadzór instytucjonalny nad procesem korygowania wydatków

- 1) IP sprawuje nadzór nad działaniami IW/IP II w zakresie korygowania wydatków. W celu sprawowania nadzoru, IP musi wprowadzić odzwierciedloną w instrukcji wykonawczej procedurę nadzoru nad IW/IP II. Nadzór polega w szczególności na weryfikacji prawidłowości nałożenia korekt, prowadzonej cyklicznie bądź w związku z otrzymaną od innego podmiotu informacją o błędach w czynnościach lub ustaleniach dokonywanych przez IW/IP II, z uwzględnieniem ewentualnej procedury odwoławczej, o której mowa w podrozdziale 5.3. Weryfikacja może w szczególności odbywać się w trakcie kontroli systemowych.
- 2) IP jest zobowiązana prowadzić bieżący monitoring procesu korygowania wydatków w sektorze, w szczególności weryfikuje m.in. pod kątem prawidłowości stawek korekt przekazywane przez IP II rejestry korekt i naruszeń, o których mowa w podrozdziale 3.1 pkt 11-12, oraz cyklicznie weryfikuje wpisy dokonywane przez IW/IP II w Rejestrze

Obciążeń na Projekcie³. Dodatkowo, IP może zobowiązać właściwą IW/IP II do sukcesywnego przekazywania informacji o nakładanych korektach (m.in. stwierdzonych nieprawidłowościach i ich podstawach prawnych, zastosowanych stawkach i metodach nakładania korekt), a także ustaleniach o odstąpieniu od nałożenia tych korekt (wraz z uzasadnieniem). Szczegółowa weryfikacja prawidłowości nakładania korekt może odbywać się w oparciu o dobór próby dokonywany przez IP, np. na podstawie informacji o korektach otrzymywanych od IW/IP II.

- 3) IP lub IW/IP II (w zależności od podziału zadań) jest każdorazowo zobowiązana do niezwłocznego przekazywania informacji, o których mowa w pkt 3 podrozdział 3.3.
- 4) Przeprowadzona przez IZ lub IP weryfikacja prawidłowości nałożenia korekty może prowadzić do zmiany wysokości korekty nałożonej przez IP lub IW/IP II, jak również stwierdzenia konieczności nałożenia korekty w przypadku ujawnienia nieprawidłowości, które nie zostały wykryte lub odpowiednio skorygowane przez IP lub IW/IP II.

5.3 Podrozdział 3 - Ramowa procedura odwołania od nałożenia korekty

- 1) W ramach procedury nadzoru, o której mowa w pkt 5.2, IP może zapewnić beneficjentowi możliwość odwołania się do IP od nałożenia korekty przez IW/IP II. W takiej sytuacji, IP opracowuje procedurę odwoławczą zgodnie z minimalnymi wymogami określonymi w pkt 3, która jest następnie odzwierciedlana odpowiednio w instrukcjach wykonawczych IP oraz IW/IP II. Informacja o wprowadzeniu procedury odwoławczej i zakresie jej stosowania jest podawana do wiadomości beneficjentów, co najmniej poprzez komunikat zamieszczony na stronach Internetowych administrowanych przez właściwe IP oraz IW/IP II.
- 2) W przypadku umożliwienia wnoszenia przez beneficjentów odwołań od nałożenia korekty dokonanej przez IW/IP II, odwołanie rozpatruje właściwa IP. W pierwszej kolejności obowiązkiem IP jest rozpatrzenie odwołania w granicach zastrzeżeń złożonych przez beneficjenta. Jednocześnie, w każdym przypadku, gdy w toku rozpatrywania odwołania beneficjenta IP zidentyfikuje inne, dodatkowe naruszenia mogące skutkować nałożeniem korekty finansowej, które nie zostały ujawnione w wyniku kontroli IW/IP II, powinna ona podjąć stosowane działania. W powyższym przypadku lub gdy IP poweźmie wątpliwości w zakresie dokonanej przez IW/IP II oceny prawidłowości procedury zawierania umowy, w szczególności gdy zidentyfikuje możliwość wystąpienia naruszeń ustawy Pzp mogących skutkować korektą finansową, powinna zwrócić się do IW z prośbą o ponowne rozpatrzenie sprawy lub samodzielnie podjąć weryfikację i nałożyć korektę finansową. Należy jednocześnie podkreślić,

³ Zgodnie z zaleceniami Instytucji Certyfikującej.

że podjęcie powyższych działań nie powinno być rozumiane jako obowiązek przeprowadzenia przez IP w toku procedury odwoławczej kontroli procedur zawierania umów *ab initio*, gdyż w rzeczywistości sprowadzałoby się do dublowania zadań kontrolnych wykonywanych przez IW/IP II i IP. Jednak w każdym przypadku gdy w trybie odwoławczym IP stwierdziłaby wystąpienie naruszeń ustawy Pzp mogących skutkować nałożeniem korekty finansowej, w szczególności w sytuacji występowania ewidentnych niezgodności dokumentów przetargowych z obowiązującym prawem, powinna wszcząć ww. postępowanie wyjaśniające. W przypadku stwierdzenia przez IP braku zasadności ustaleń IW/IP II w części lub całości, IP uchyla te ustalenia i przekazuje sprawę do ponownego rozpatrzenia przez IW/IP II albo podejmuje samodzielnie rozstrzygnięcie w sprawie. Ustalenia podjęte przez IP są wiążące dla IW/IP II.

- 3) W przypadku wprowadzenia możliwości odwołania się beneficjenta od nałożenia korekty przez IW/IP II , procedura odwoławcza powinna uwzględniać, poniższe minimalne wymogi:
- a) wskazanie rodzajów kontroli, od których przysługuje beneficjentowi odwołanie,
 - b) obowiązkowe pouczenie beneficjenta o możliwości wniesienia odwołania do IP od nałożonej przez IW/IP II korekty,
 - c) obligatoryjne zachowanie formy pisemnej przyjmowanych odwołań wniesionych przez beneficjenta,
 - d) wskazanie ścieżki wniesienia odwołania do IP wyłącznie za pośrednictwem IW/IP II,
 - e) określenie odpowiedniego terminu na wniesienie odwołania liczonego od daty otrzymania przez beneficjenta dokumentu, zawierającego informację o nałożeniu korekty,
 - f) określenie odpowiedniego terminu na przekazanie odwołania wraz z całą dokumentacją sprawy przez IW/IP II do IP,
 - g) określenie odpowiedniego terminu na rozpatrzenie odwołania wniesionego przez beneficjenta,
 - h) zapewnienie możliwości uzupełnienia dokumentacji sprawy, wraz z uzyskaniem dodatkowych wyjaśnień (np. opinii prawnych, stanowisk innych organów i instytucji),
 - i) zapewnienie możliwości wydłużenia lub wstrzymania biegu terminu, o którym mowa w lit. g w przypadku wystąpienia przesłanek opisanych w lit. h,

- 4) Przedmiotowa procedura odwołania od nałożenia korekty nie ma zastosowania w przypadkach określonych w podrozdziale 5.1 pkt 3 - 6.

6 Rozdział 6 – Postępowanie z nieprawidłowościami w zależności od momentu wykrycia

6.1 Podrozdział 1 - Sposób postępowania a źródła finansowania

- 1) Przedstawione poniżej tryby postępowania nie zależą od źródła finansowania wydatków i dotyczą w całości wydatków kwalifikowalnych, a nie tylko części odpowiadającej dofinansowaniu ze środków UE.
- 2) Stopę dofinansowania ze środków UE i podział na źródła finansowania należy uwzględniać w szczególności przy wyliczaniu kwoty do pomniejszenia z *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* oraz w przypadku obliczania kwot do zwrotu.

6.2 Podrozdział 2 - Nieprawidłowości wykryte przed podpisaniem umowy o dofinansowanie

- 1) W przypadku, gdy wykrycie nieprawidłowości nastąpi **przed podpisaniem umowy o dofinansowanie z beneficjentem**, właściwa IP lub IW/IP II, może obniżyć maksymalną wartość dofinansowania projektu o ustaloną (np. w sytuacji poniesienia już nieprawidłowych wydatków przez beneficjenta) lub przewidywaną (np. nieprawidłowość w ramach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, z tytułu którego beneficjent jeszcze nie poniósł wydatków) kwotę nieprawidłowości, z uwzględnieniem postanowień pkt 2-3 niniejszego podrozdziału. Po takiej operacji, uwolniona kwota będzie mogła zostać przeznaczona na dofinansowanie innych projektów. Po obniżeniu dofinansowania, wydatki w ramach kontraktu obciążonego nieprawidłowością są rozliczane w sposób, o którym mowa w pkt 6.3 *Wytycznych*, czyli dokonywane jest odpowiednie pomniejszenie wydatków na etapie wniosków beneficjenta o płatność.
- 2) W sytuacjach, w których nieprawidłowość wiązałaby się z korektą 100% wydatków **w ramach kluczowego zamówienia** dla realizacji projektu, należy rozważyć odstąpienie od finansowania projektu i niepodpisywanie umowy o dofinansowanie z beneficjentem. Odmowa podpisania umowy o dofinansowanie powinna szczególnie dotyczyć sytuacji, w której korektą objęte byłoby 100% wydatków kwalifikowalnych w ramach całego projektu. Ostateczna decyzja w kwestii odstąpienia od podpisania umowy o dofinansowanie pozostaje w gestii IP.

- 3) W pozostałych przypadkach możliwe jest odstępianie od obniżenia maksymalnej kwoty dofinansowania projektu w przypadku, o którym mowa powyżej, pod warunkiem, że:
 - a) beneficjent oświadczy, że przedstawi, w miejsce wydatków zakwestionowanych, inne wydatki kwalifikowalne, w ramach projektu (potencjalnie w pełni prawidłowe, tzw. wydatki „czyste”, co do których na moment dokonywanej analizy i decyzji w sprawie zastąpienia nie ma podejrzeń nieprawidłowości),
 - b) IW/IP II lub IP przeprowadzi analizę, która wykaże możliwość i zasadność zastąpienia przez beneficjenta wydatków niekwalifikowalnych innymi wydatkami dotyczącymi kwalifikowalnego zakresu rzeczowego,
 - c) wszystkie koszty poniesione w sposób nieprawidłowy nie będą stanowiły wydatków kwalifikowalnych i nie będą przedstawiane do refundacji.
- 4) Jednocześnie należy odpowiednio udokumentować powyższe działania w celu zachowania ścieżki audytu, w szczególności w celu umożliwienia beneficjentom i zainteresowanym instytucjom wykazanie, że wydatki nieprawidłowe zostały już skorygowane poprzez pomniejszenie dofinansowania.

6.3 Podrozdział 3 - Nieprawidłowości wykryte przed rozliczeniem wydatku beneficjentowi

- 1) Przypadek dotyczy przede wszystkim wykrycia nieprawidłowości podczas weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność oraz w wyniku kontroli realizowanej przed zatwierdzeniem wniosku o płatność (np. w obszarze zamówień publicznych).
- 2) W sytuacji, w której do wykrycia nieprawidłowości dochodzi przed rozliczeniem wydatków beneficjentowi, **wydatek nieprawidłowo poniesiony zostanie uznany w całości lub w części za niekwalifikowalny**, co będzie *de facto* skutkować zmniejszeniem kwoty wydatków kwalifikowalnych po autoryzacji w ramach wniosku beneficjenta o płatność (lub kwoty wydatków kwalifikowalnych objętych wnioskiem w przypadku dokonania pomniejszenia przez beneficjenta np. na etapie korygowania wniosku o płatność). W takim przypadku, co do zasady, **obniżenie maksymalnej kwoty dofinansowania nie będzie miało miejsca (z zastrzeżeniem pkt 9 oraz 10)**, ponieważ kwota nieprawidłowo wydatkowana zostanie skorygowana najpóźniej na etapie weryfikacji i zatwierdzania wniosku beneficjenta o płatność. Tym samym nie zostanie ujęta w *Poświadczeniu i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* do KE. Powyższe działanie oznacza skuteczność i prawidłowość wypełnienia zadania, jakie jest przypisane kontrolom I stopnia – kontrolom zarządczym. W wyniku

wykrycia nieprawidłowości budżet UE zostaje uchroniony przed szkodą w postaci finansowania nieuzasadnionego wydatku.

- 3) Wydatek, który ze względu na typ nieprawidłowości jest **w całości niekwalifikowalny** (np. wskaźnik procentowy określony w taryfikatorze wynosi 100% lub wydatek dotyczy niekwalifikowalnego zakresu rzeczowego), nie może być ujęty we wniosku o płatność jako wydatek kwalifikowalny. Jeżeli beneficjent włączył taki wydatek do wniosku o płatność jako kwalifikowalny, to instytucja weryfikująca wniosek beneficjenta o płatność jest zobligowana do dokonania odpowiedniego pomniejszenia kwoty wydatków kwalifikowalnych na etapie zatwierdzania tego wniosku (w polu *Kwota wydatków uznanych za kwalifikowalne - po autoryzacji*).
- 4) Wydatek, który ze względu na typ nieprawidłowości jest **w części niekwalifikowalny** (np. wskaźnik procentowy określony w „taryfikatorze” wynosi 25%), powinien być ujęty we wniosku o płatność w odpowiednio pomniejszonej kwocie. Jednocześnie we wniosku o płatność, beneficjent powinien wskazać rodzaj nieprawidłowości oraz kwotę, która w związku z tym została uznana za niekwalifikowalną. Instytucja weryfikująca wniosek beneficjenta o płatność jest zobligowana do weryfikacji, czy beneficjent dokonał odpowiedniego pomniejszenia albo do zmniejszenia kwoty wydatków kwalifikowalnych na etapie zatwierdzania tego wniosku, w przypadku jeżeli beneficjent wcześniej tego samodzielnie nie dokonał (w polu *Kwota wydatków uznanych za kwalifikowalne - po autoryzacji*). Nie ma w związku z tym konieczności wycofywania wniosku do poprawy przez beneficjenta.
- 5) Pomniejszenie kwoty wydatków kwalifikowalnych we wniosku o płatność polega na odpowiednim pomniejszeniu kwot wydatków kwalifikowalnych z dokumentów potwierdzających poniesione wydatki objęte wnioskiem. Jeżeli nieprawidłowość dotyczy całego kontraktu/umowy, wydatki kwalifikowalne z wszystkich dokumentów dotyczących danego kontraktu/umowy powinny być pomniejszone o jednakową stawkę procentową.
- 6) Pomniejszenie dokonane przez instytucję powinno być odpowiednio przez nią udokumentowane np. poprzez odpowiednie adnotacje na wniosku złożonym przez beneficjenta lub w postaci oddzielnego dokumentu (np. notatki). Jednocześnie, informacja o pomniejszeniu wydatków kwalifikowalnych powinna znaleźć się w informacji o wyniku weryfikacji wniosku o płatność skierowanej do beneficjenta.
- 7) Instytucje weryfikujące wniosek, powinny przekazywać informację o skorygowaniu nieprawidłowości na poziomie wniosku beneficjenta o płatność wraz z przekazywanym *Poświadczeniem i deklaracją wydatków oraz wnioskiem o płatność okresową*,

w ramach którego ujmowany jest dany wniosek beneficjenta o płatność, w formie określonej w Podrozdziale 3.1 pkt 10-11.

- 8) Kwota wyłączenia wydatków kwalifikowalnych powinna zostać zaokrąglona matematycznie do dwóch miejsc po przecinku. W przypadku, gdy kwota wyłączenia wydatków kwalifikowalnych jest rozliczona w kilku wnioskach o płatność, suma poszczególnych pomniejszeń (tj. pomniejszeń z każdego wniosku o płatność), musi być zgodna z całkowitą (ostateczną) wartością wydatków niekwalifikowalnych.
- 9) Podejście, polegające na korygowaniu wniosków o płatność, jest o tyle korzystne dla beneficjenta, że nie powodując obniżenia maksymalnej kwoty dofinansowania, daje możliwość przedkładania do rozliczenia innych wydatków kwalifikowalnych, tzw. wydatków „czystych”⁴. Należy jednak zwrócić uwagę, że przedstawiając inne wydatki muszą one spełniać zasady kwalifikowalności wydatków, o których mowa w *Wytycznych w zakresie kwalifikowania PO IiŚ*, a więc m.in. muszą również dotyczyć „kwalifikowalnego zakresu rzeczowego projektu”.
- 10) Jednakże, w sytuacjach opisanych w pkt 9, powinna zostać przeprowadzona analiza możliwości i zasadności zastąpienia przez beneficjenta wydatków niekwalifikowalnych innymi wydatkami dotyczącymi kwalifikowalnego zakresu rzeczowego (tzw. wydatkami „czystymi”). Gdyby, po przeprowadzeniu analizy okazało się, że beneficjent nie będzie mógł przedłożyć do refundacji/rozliczenia innych wydatków kwalifikowalnych, należy **obniżyć maksymalną kwotę dofinansowania** o przewidywaną wartość pomniejszeń, które nie będą mogły zostać zastąpione. Po takiej operacji, uwolniona kwota będzie mogła zostać przeznaczona na dofinansowanie innych projektów. Decyzja w kwestii pomniejszenia maksymalnej kwoty dofinansowania pozostaje w gestii właściwej IP lub IW/IP II.

6.4 Podrozdział 4 - Nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi, ale przed refundacją

- 1) W przypadku, gdy wniosek beneficjenta o płatność został zatwierdzony, lecz wydatek nie został jeszcze zrefundowany (tzn. nie dokonano płatności z tytułu refundacji nieprawidłowego wydatku), co do zasady nie wystąpią przesłanki, o których mowa w art. 207 ust. 1 ufp (2009), z zastrzeżeniem pkt 2. Przypadek taki nie będzie zatem skutkował korektą dofinansowania, tj. pomniejszeniem maksymalnej kwoty dofinansowania o kwotę nieprawidłową. W takiej sytuacji należy odpowiednio pomniejszyć kwotę do wypłaty beneficjentowi, a następnie:

⁴ Jako wydatek „czysty” należy traktować również taki wydatek, który został właściwie skorygowany po nałożeniu odpowiedniej stawki korekty.

- a) w przypadku, gdy wniosek został załączony do *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* - zarejestrować pomniejszenie kwoty wydatków kwalifikowalnych po autoryzacji w Rejestrze obciążeń na projekcie w KSI i uwzględnić odpowiednio powyższy wpis w *Poświadczeniu i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową*,
 - b) w przypadku, gdy wniosek nie został załączony do *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* – postąpić jak opisano w lit. a lub zmienić kwotę wydatków kwalifikowalnych po autoryzacji poprzez edycję Karty informacyjnej wniosku o płatność w KSI wraz z jednoczesną zmianą Karty informacyjnej wniosku beneficjenta o płatność w wersji papierowej.
- 2) Wyjątkiem od powyższej sytuacji jest przypadek, w którym wydatek nie został jeszcze zrefundowany beneficjentowi, ale został już zadeklarowany do KE - wówczas należy nałożyć korektę dofinansowania, o której mowa w pkt 6.5.2, ze względu na obciążenie budżetu ogólnego UE nieuzasadnioną kwotą.
 - 3) Pkt 3.2.3 *Wytucznych* stosuje się odpowiednio.

6.5 Podrozdział 5 - Nieprawidłowości wykryte po rozliczeniu wydatku beneficjentowi

- 1) W przypadku zaistnienia sytuacji, o której mowa w art. 207 ust. 1 ufp (2009), powstaje konieczność wszczęcia postępowania, mającego na celu odzyskanie kwoty nieprawidłowo wykorzystanej przez beneficjenta wraz z odsetkami (nie dotyczy pjb)⁵.
- 2) W omawianym przypadku, zgodnie z art. 98 ust. 2 i 3 rozporządzenia ogólnego oraz na podstawie postanowień umowy o dofinansowanie dokonywana jest **korekta dofinansowania** polegająca na **pomniejszeniu maksymalnej kwoty dofinansowania** o kwotę nieprawidłową (bez odsetek). Podstawą powyższego pomniejszenia są standardowe postanowienia UoD (§ 6 ust. 2 i 3), zatem co do zasady nie jest wymagane aneksowanie UoD.
- 3) IP lub IW/IP II jest zobowiązana do monitorowania kwoty maksymalnych wydatków kwalifikowalnych i dofinansowania projektu oraz zapewnienia kompletności dokumentacji świadczącej o dokonanych pomniejszeniach kwot dofinansowania.
- 4) Anulowany wkład UE może zostać, zgodnie z ww. przepisami, przeznaczony do wykorzystania na dany program operacyjny, z tym zastrzeżeniem, że:
 - a) nie może zostać ponownie wykorzystany na projekt, który był poddany korekcie⁶,

⁵ Zgodnie z art. 207 ust. 13 ufp (2009) przepisów art. 207 ust. 1 – 9 ufp (2009) nie stosuje się do państwowych jednostek budżetowych.

- b) w przypadku gdy korekta dotyczyła nieprawidłowości systemowej - na istniejące projekty w ramach całości lub części priorytetu, w obrębie którego nastąpiła nieprawidłowość systemowa.
- 5) W przypadku dużych projektów, Decyzja KE ma jedynie charakter potwierdzający możliwość przyznania dofinansowania, nie jest decyzją finansową *sensu stricto*, w przeciwieństwie do Funduszu Spójności 2004-2006. Decyzję o podpisaniu umowy z beneficjentem podejmuje natomiast każdorazowo Państwo Członkowskie. W związku z powyższym, w przypadku nałożenia korekty na beneficjentów projektów dużych nie ma potrzeby zmiany Decyzji KE.
- 6) Obniżenie maksymalnej kwoty dofinansowania należy każdorazowo zarejestrować w KSI w module *Umowy/decyzje o dofinansowaniu*⁷, bez względu na fakt czy beneficjent jest pjb czy nie jest pjb. Dodatkowo, przypadek należy w odpowiedni sposób zarejestrować w module *Rejestr obciążeń na projekcie* w systemie KSI (SIMIK 07-13), z uwzględnieniem zasad opisanych w Podrozdziale 7.3. Powyższe zmiany/dane należy zarejestrować w KSI zgodnie z terminami określonymi w pkt 3 Podrozdziału 7.3.
- 7) W celu zapewnienia, by budżet UE nie został obciążony nieuzasadnioną kwotą, bądź w celu zwrotu kwoty nienależnie pobranej do budżetu UE, wymagane jest odpowiednie pomniejszenie *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* instytucji (docelowo deklaracji wydatków do KE) o kwoty nieprawidłowe (całość wydatku lub wg stawki %) poprzez odpowiednie wypełnienie rejestru obciążeń na projekcie.

⁶ Zgodnie z art. 98 rozporządzenia ogólnego „wkład anulowany (czyt. wynikający z nałożenia korekty) (...) nie może być ponownie wykorzystany na operację lub operacje, które były poddane korekcie”. Przepis ten może być interpretowany również w kontekście zakazu podnoszenia poziomu dofinansowania dla projektów na które została nałożona korekta. Możliwość podnoszenia dofinansowania dla projektów obciążonych korektą budzi poważne wątpliwości ze względu na brak wyraźnego oznakowania środków odzyskiwanych w wyniku nałożenia korekt finansowych i zwiększających dostępną w ramach alokacji pulę, co uniemożliwia wykluczenie ryzyka uznania ich, np. przez audytorów KE lub ETO, za ponownie wykorzystane na sfinansowanie projektu, w ramach którego stwierdzona została nieprawidłowość leżąca u podstaw ich odzyskania. Podejmując decyzję o zwiększeniu poziomu dofinansowania bądź zmianie zakresu rzeczowego projektów wcześniej obciążonych korektami, właściwe instytucje muszą być świadome istnienia wspomnianego ryzyka związanego z taką praktyką, wynikającego z treści art. 98 rozporządzenia ogólnego oraz przygotowane na konieczność udowodnienia zgodności z prawem zastosowanego rozwiązania. Właściwa IP lub IW/IP II powinna być zawsze w stanie wykazać brak związku przyczynowo-skutkowego między nałożoną korektą a zwiększeniem poziomu dofinansowania projektu lub zmianą jego zakresu rzeczowego. W żadnym przypadku nie powinny mieć one na celu zrehabilitowania beneficjentowi skutków nałożonej korekty. Takie działanie byłoby sprzeczne wprost z obowiązującym z prawem. Ewentualna decyzja o zwiększeniu poziomu dofinansowania bądź zmianie zakresu rzeczowego projektu wcześniej obciążonego korektą, powinna być każdorazowo poprzedzona wnikliwą analizą danego przypadku. Należy również zapewnić należyte udokumentowanie przeprowadzonych analiz i podjętych decyzji. Dodatkowo, każdorazowo zwiększeniu dofinansowania powinno bezwzględnie towarzyszyć uwzględnienie nałożonej już kwoty korekty (zwiększonej kwotowo proporcjonalnie do wzrostu dofinansowania dla projektu w przypadku wzrostu stopy dofinansowania), tak aby było możliwe wykazanie, że ze względu na korektę projekt nie otrzyma dofinansowania, jakie byłoby możliwe, gdyby nie nałożono na projekt korekty.

⁷ Zgodnie z Instrukcją Użytkownika KSI, podrozdział VI.2 Rejestracja zmian do umowy o dofinansowanie /decyzji, możliwe są dwie formy aktualizowania danych zawartych w umowie/decyzji o dofinansowanie: wymagające aneksu do umowy/zmiany decyzji lub nie pociągające za sobą konieczności aneksowania umowy/zmiany decyzji.

- 8) Moment pomniejszenia *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* zależy od klasyfikacji kwoty nieprawidłowości:⁸
- a) **kwoty wycofane** to kwoty, które pomniejszają deklarację wydatków niezależnie od ich faktycznego odzyskania,
 - b) **kwoty podlegające procedurze odzyskiwania** to kwoty, które są załączane do deklaracji (tj. pomniejszają deklarację wydatków) po ich odzyskaniu. Pomniejszana jest pierwsza deklaracja wydatków po odzyskaniu całości bądź części kwoty.
- 9) W przypadku, gdy wydatki w ramach projektu zostały certyfikowane, a następnie kwota nieprawidłowości została zaklasyfikowana jako wycofana, kwota ta powinna pomniejszyć najbliższe przekazywane przez daną IW/IP II lub IP *Poświadczenie i deklarację wydatków oraz wniosek o płatność okresową* dla sektora, bez względu na fakt czy wydatki dla danego projektu są dołączane do poświadczenia czy też nie. Dokument COCOF *Wytyczne w zakresie funkcji Instytucji Certyfikującej w okresie programowania 2007 – 2013* (Guidance Document on the Functions of the Certifying Authority for the 2007 – 2013 programming period; COCOF 08/0014/02 z dn. 25.07.2008 r.) stwierdza wyraźnie, że wycofanie kwot powinno następować natychmiast, poprzez pomniejszenie kolejnej deklaracji wydatków do KE. Należy mieć na uwadze również cel dokonywania pomniejszenia poświadczenia, jakim jest zapewnienie, by budżet UE nie został obciążony nieuzasadnioną kwotą.
- 10) *Poświadczenie i deklarację wydatków oraz wniosek o płatność okresową* należy pomniejszyć również o ewentualne odsetki karne, zgodnie z pkt 2.3.20 *Wytycznych w zakresie warunków certyfikacji*.
- 11) W sytuacji, o której mowa w pkt 6 i 9, poświadczona zostanie mniejsza kwota, niż zatwierdzona na podstawie wniosku o płatność. Wówczas, przy wyliczaniu wartości kwoty wyłączenia zarówno dla kosztów kwalifikowalnych, jak i wkładu UE, należy przyjąć zaokrąglenia matematyczne.
- 12) Do pisma przekazującego *Poświadczenia i deklaracji wydatków oraz wniosku o płatność okresową* należy dołączyć informacje, o których mowa w Podrozdziale 3.1 pkt 10 i 11.

⁸ Kryteria klasyfikacji zostały opisane w Podrozdziale 7.3.

6.6 Podrozdział 6 - Wykrycie nieprawidłowości w odniesieniu do wydatków będących zarówno po, jak i przed ich rozliczeniem beneficjentowi

- 1) W sytuacji, w której nieprawidłowość dotyczy kontraktu / umowy, w ramach której część wydatków została już rozliczona beneficjentowi, a część miałaby zostać dopiero przedstawiona do rozliczenia, należy postępować odpowiednio jak opisano w powyżej przedstawionych punktach, tj. zarówno dokonywać wyłączeń z kolejnych wniosków o płatność oraz wszcząć postępowanie mające na celu uzyskanie zwrotu środków już rozliczonych wraz z odsetkami. Obniżenie maksymalnej kwoty dofinansowania należy każdorazowo zarejestrować w KSI zgodnie z zapisami Rozdziału 6.5, pkt 6.
- 2) Sytuacja taka będzie miała zwykle miejsce w trakcie realizacji projektu, po dokonaniu części płatności na rzecz wykonawcy i po ich rozliczeniu, a jednocześnie przed dokonaniem wszystkich wydatków kwalifikowalnych w ramach kontraktu.

6.7 Podrozdział 7 - Wykrycie nieprawidłowości w odniesieniu do wydatków rozliczających wypłaconą zaliczkę

6.7.1 Sekcja 1 - Rozliczanie wydatków w sytuacji, gdy nieprawidłowość została stwierdzona przed rozliczeniem zaliczki - przed zatwierdzeniem wniosku o płatność rozliczającego zaliczkę

- 1) W sytuacji wykrycia, przez instytucję weryfikującą, wydatku niekwalifikowalnego w złożonym przez beneficjenta wniosku o płatność rozliczającym zaliczkę na odpowiednią kwotę wydatków kwalifikowalnych i złożonym w odpowiednim terminie, instytucja ta powinna uznać część niekwalifikowalną jako nierozliczoną.
- 2) Jednocześnie, w omawianej sytuacji:
 - a) jeśli jeszcze nie upłynął termin określony w umowie o dofinansowanie na rozliczenie przekazanej zaliczki, wówczas wystarczające jest, aby beneficjent zwrócił równowartość błędnie wykorzystanej zaliczki na swoje konto zaliczkowe. Beneficjent ma w dalszym ciągu możliwość wykorzystania tej zaliczki zgodnie z zasadami,
 - b) jeśli upłynął termin określony w umowie o dofinansowanie na rozliczenie przekazanej zaliczki i beneficjent nie przedłożył wniosku o płatność pozwalającego rozliczyć pozostałą kwotę zaliczki lub nie dokonał zwrotu niewykorzystanej kwoty zaliczki, wówczas naliczane są odsetki w wysokości jak dla zaległości podatkowych liczone od dnia przekazania środków do dnia złożenia wniosku o płatność, na podstawie art. 189 ust. 3 ufp (2009) lub dnia zwrotu środków, na podstawie art. 207 ust. 1 ufp (2009).

Wartość dofinansowania określona w umowie o dofinansowanie nie jest pomniejszana o kwotę nierozliczonej lub zwróconej zaliczki. Odpowiadająca tej kwocie część dofinansowania może zostać beneficjentowi ponownie wypłacona w formie kolejnych transz zaliczki lub w formie refundacji. W tym celu należy odpowiednio dostosować Plan wystąpień o środki dotacji celowej i płatności. Brak pomniejszenia wartości dofinansowania określonej w umowie o dofinansowanie nie dotyczy sytuacji w której nieprawidłowość została wykryta w rozliczonej zaliczce, w zatwierdzonym wniosku o płatność.

- 3) Jednocześnie, brak rozliczenia zaliczki przez beneficjenta, poprzez jej zwrot lub przedstawienie innych wydatków rozliczających zaliczkę, może skutkować wszczęciem procedury określonej w art. 207 ufp (2009).

6.7.2 Sekcja 2 - Rozliczanie wydatków w sytuacji gdy nieprawidłowość została wykryta w rozliczonej zaliczce, w zatwierdzonym wniosku o płatność

- 1) W sytuacji, gdy wydatek niekwalifikowalny został sfinansowany w ramach zaliczki, która została rozliczona poprzez zatwierdzenie wniosku o płatność (niezależnie od tego, czy wniosek ten został ujęty w poświadczeniu, czy też jeszcze nie), a dopiero w następnej kolejności zostały wykryte i potwierdzone nieprawidłowości, wówczas instytucja weryfikująca wniosek powinna stwierdzić, że wystąpiły przesłanki określone w art. 207 ust. 1 ufp (2009) (przepisy Podrozdziałów 7.2 oraz 7.6 stosuje się odpowiednio). W związku z powyższym należy podjąć działania mające na celu odzyskanie ww. środków zgodnie z trybem określonym w art. 207 ufp (2009), stosując odpowiednio postanowienia rozdziału 6.5 oraz 7.2 *Wytucznych*. Równolegle, wydatek niekwalifikowalny powinien zostać uwzględniony przy najbliższym poświadczeniu jako kwota wycofana lub jako kwota odzyskana. W tym celu należy odpowiednio wypełnić rejestr obciążeń na projekcie w KSI oraz podłączyć go do poświadczenia.

6.8. Podrozdział 8 - Postępowanie w przypadku wydatków wątpliwych

6.8.1 Sekcja 1 - Tymczasowe wyłączenie wydatków z wniosku beneficjenta o płatność

- 1) W pierwszej kolejności zaleca się, aby beneficjent nie deklarował we wniosku o płatność wydatków wątpliwych.
- 2) W przypadku powzięcia informacji o tym, że dany wydatek jest obciążony podejrzeniem wystąpienia nieprawidłowości, w szczególności w związku z postępowaniami prowadzonymi przez instytucje i organy nie uczestniczące w systemie wdrażania PO liŚ (np. NIK, RIO, organy ścigania, prokuratura), właściwa

IP lub IW / IP II powinna ocenić ryzyko wystąpienia nieprawidłowości i na tej podstawie podjąć decyzję czy dany wydatek zakwalifikować jako wydatek wątpliwy.

- 3) W sytuacji, w której wydatek wątpliwy został zadeklarowany we wniosku o płatność należy zastosować sposób postępowania przedstawiony poniżej.
- 4) Jeżeli wydatki wątpliwe zostały zadeklarowane przez beneficjenta, instytucja powinna zatwierdzić wniosek, przy czym na tym etapie wydatki, co do których istnieją wątpliwości powinny zostać uznane tymczasowo za niekwalifikowalne. Nie ma w takiej sytuacji konieczności korygowania danego wniosku przez beneficjenta.
- 5) Następnie, jeśli odpowiednia instytucja oceni, że wcześniej wyłączone wydatki spełniają zasady kwalifikowalności, możliwe jest ich zatwierdzenie, zgodnie z zasadami opisanymi w *Zaleceniach w zakresie wzoru wniosku beneficjenta o płatność w ramach POiŚ*.
- 6) Opisane powyżej rozwiązanie odnosi się również do sytuacji, w której beneficjent w przeszłości zadeklarował wydatek jako niekwalifikowalny, a następnie w wyniku zmiany zasad kwalifikowalności ten sam wydatek może być uznany jako kwalifikowalny.
- 7) Instytucja weryfikująca wniosek jest odpowiedzialna za monitorowanie procesu uznania wydatku za kwalifikowalny .
- 8) **Tymczasowe wyłączenie wydatków z wniosku nie jest możliwe w przypadku wniosku o płatność końcową.** W powyższym przypadku należy wstrzymać się z zatwierdzeniem wniosku do wyjaśnienia wątpliwości albo wydatki wątpliwe uznać z góry za niekwalifikowalne.
- 9) W zależności od sytuacji, przy wyliczaniu wartości kwoty wyłączenia należy przyjąć regułę opisaną w pkt 6.3.8 lub 6.5.11 *Wytycznych*.

6.8.2 Sekcja 2 - Tymczasowe wyłączenie z deklaracji wydatków

- 1) W przypadku, gdy wydatki wątpliwe zostały zidentyfikowane na etapie przygotowania / weryfikacji deklaracji wydatków instytucji, zaleca się wyłączenie z deklaracji wydatków całości wydatków wątpliwych lub odpowiedniej ich części (w wysokości odpowiadającej potencjalnej korekcie, z zastosowaniem zasad, o których mowa w rozdziale 3, uwzględniając stopę dofinansowania ze środków UE).
- 2) Jeżeli w wyniku postępowania wyjaśniającego, zostanie stwierdzone, że nieprawidłowość nie wystąpiła, wówczas w najbliższej deklaracji wydatków instytucji wartość dokonanego tymczasowego wyłączenia jest dodawana do wydatków dla

danego priorytetu, poprzez moduł Korekt KSI. W tej sytuacji zachodzi konieczność załączenia do deklaracji korekty dodatniej wniosku o płatność.

- 3) Jeżeli, w wyniku postępowania wyjaśniającego zostanie potwierdzone występowanie nieprawidłowości wówczas IP lub IW/IP II określa, czy wartość tymczasowego wyłączenia odpowiada ostatecznej wartości korekty. Jeżeli jest to ta sama wartość, wówczas należy dany przypadek przekwalifikować w Rejestrze obciążeń na projekcie w KSI na nieprawidłowość. Należy również podjąć właściwe działania w stosunku do beneficjenta, opisane w Podrozdziale 7.2.
- 4) W przypadku gdy ostateczna wartość korekty jest wyższa niż tymczasowe wyłączenie, wówczas, oprócz działań opisanych powyżej, należy zarejestrować tą różnicę jako odrębną sprawę w Rejestrze obciążeń na projekcie i odjąć tą różnicę w najbliższej deklaracji od wydatków dla danego priorytetu.
- 5) W przypadku, gdy wartość ostateczna korekty jest niższa niż tymczasowe wyłączenie, wówczas należy dodać różnicę w najbliższej deklaracji instytucji do wydatków dla danego priorytetu, poprzez moduł Korekt w KSI, oraz załączyć do deklaracji korektę dodatnią wniosku o płatność.
- 6) Procedura wyłączenia wydatków wątpliwych z deklaracji wydatków przed poświadczaniem wydatków do Komisji Europejskiej została przedstawiona poniżej:
 - a) deklaracja wydatków zawierająca wydatki wątpliwe jest wycofywana na poziom IP (oraz ewentualnie przez IP na poziom IW/IP II),
 - b) IP lub IW/IP II określa kwotę wyłączenia w oparciu o potencjalną wysokość wydatków niekwalifikowalnych,
 - c) IP lub IW/IP II rejestruje kwotę wyłączenia w KSI w module Rejestr obciążeń na projekcie jako typ kwoty „kwota wycofana po anulowaniu”:
 - i) w polu „Podstawa decyzji o zwrocie / nr sprawy” należy wybrać opcję „Inne” (przypadek ma status wstępnego ustalenia administracyjnego),
 - ii) w polu „Uwagi” należy dodatkowo zawrzeć komentarz, iż jest to tymczasowe wyłączenie wynikające ze wstępnego ustalenia administracyjnego,
 - iii) w polu „Wykazanie w raporcie do KE” należy wybrać opcję „Nie”, gdyż wyłączenie nastąpi przed poświadczaniem wydatków do KE,
 - iv) Przy wyliczaniu wartości kwoty wyłączenia należy przyjąć regułę opisaną w pkt 6.5.11 *Wytucznych*,

- d) IP lub IW/IP II ponownie sporządza deklarację wydatków do instytucji wyższego szczebla. IW/IP II sporządzając własną deklarację załącza do niej wniosek o płatność beneficjenta, zawierający wydatek wątpliwy (w pełnej kwocie), równoległe załączając do deklaracji kwotę wycofaną zarejestrowaną zgodnie z poprzednim punktem procedury,
 - e) IP lub IW/IP II przesyła deklarację do instytucji wyższego szczebla,
 - f) IZ/IP po pozytywnej weryfikacji sporządza i przekazuje deklarację do IC.
- 7) Postanowienia pkt 2 podrozdziału 6.8.1 stosuje się odpowiednio.

7 Rozdział 7 – Nakładanie sankcji i odzyskiwanie środków nieprawidłowo wykorzystanych

7.1 Podrozdział 1 - Możliwe sankcje dla beneficjenta

- 1) Jeżeli beneficjent dopuści się nieprawidłowości, IZ stosuje następujące sankcje:
 - a) **zwrot środków wraz z odsetkami,**
 - b) **rozwiązanie umowy o dofinansowanie.**
- 2) Instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem ma prawo wypowiedzieć umowę ze skutkiem natychmiastowym, gdy beneficjent nie realizuje projektu na warunkach określonych w UoD w szczególności w przypadku gdy:
 - a) opóźnia się w realizacji projektu (o co najmniej 6 miesięcy),
 - b) dokonał zasadniczej modyfikacji projektu, w rozumieniu art. 57 ust. 1 rozporządzenia 1083/2006,
 - c) nie stosuje się do zaleceń lub rekomendacji instytucji kontrolujących.
- 3) W przypadku rozwiązania umowy, beneficjent ma obowiązek zwrotu wypłaconego dofinansowania w terminie 30 dni od dnia rozwiązania umowy, wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonymi od dnia każdej płatności którą otrzymał beneficjent. Postanowienia podrozdziału 7.6.1 stosuje się odpowiednio.
- 4) Ponadto, poniżej przedstawione są dodatkowe sankcje dla beneficjenta, wynikające z prawodawstwa krajowego:
 - a) **wykluczenie prawa otrzymania dofinansowania** – zgodnie z art. 207 ust. 4 ufp (2009),

- b) **pozbawienie lub ograniczenie wolności, grzywna** – z tytułu popełnienia przestępstwa określonego w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r - Kodeks Karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), np. przestępstwa, o którym mowa w art. 270 lub art. 286,
- c) **grzywna** – zgodnie z art. 83 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 1999 Nr 83, poz. 930, z późn. zm.) z tytułu popełnienia przestępstwa/wykroczenia karno-skarbowego,
- d) **zakaz pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi, kara pieniężna, nagana, upomnienie** – powyższe kary są przewidziane w ustawie z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114, z późn. zm.).

7.2 Podrozdział 2 - Procedura odzyskiwania środków

7.2.1 Sekcja 1 - Podstawowe założenia

- 1) Stwierdzenie wystąpienia przesłanek określonych w art. 207 ust. 1 ufp (2009) powoduje konieczność wszczęcia postępowania, mającego na celu odzyskanie kwoty nieprawidłowo wykorzystanej przez beneficjenta wraz z odsetkami.
- 2) Postępowania prowadzone na podstawie art. 207 ust. 1 ufp (2009), w I, jak i w II instancji, mają charakter postępowań administracyjnych. Stosownie do postanowień art. 67 ufp (2009), w sprawach nieuregulowanych w ufp, stosuje się przepisy KPA⁹ i odpowiednio przepisy działu III ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2012 r. poz. 749, z późn. zm.) zwanej dalej „Ordynacja podatkowa”.
- 3) Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.), dotacje udzielone przed dniem wejścia w życie ufp (2009) podlegają zwrotowi na podstawie dotychczasowych przepisów. Oznacza to, że do spraw związanych ze zwrotem środków dotacji, w tym dotacji rozwojowych, udzielonych do 31 grudnia 2009 r. mają zastosowanie przepisy ufp w brzmieniu z 2005 r. (Dz. U. Nr 249 poz. 2104, z późn. zm.). Za moment udzielenia dotacji powinien być rozumiany, każdorazowo, moment przekazania konkretnej płatności.

⁹ Obowiązkiem organów w obu instancjach jest, co do zasady, pełne wyjaśnienie wszelkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 7 KPA) oraz prowadzenie postępowania zgodnie z prawem materialnym i proceduralnym (art. 6 KPA).

- 4) W przypadkach określonych w art. 207 ust. 1 pkt 2 i 3, oraz pkt 1¹⁰ ufp (2009) wydanie decyzji powinno być poprzedzone przeprowadzeniem postępowania mającego na celu określenie kwoty podlegającej zwrotowi. Wszczęcie i prowadzenie postępowania powinno przy tym nastąpić zgodnie z KPA. Za informację istotną dla takiego postępowania (w szczególności dla jego wszczęcia) należy uznać wydanie zaleceń pokontrolnych, ewentualną korespondencję między organem a beneficjentem związaną z powyższymi zaleceniami, jak również wszelką inną korespondencję (niekoniecznie związaną z kontrolą projektu) między organem a beneficjentem w zakresie konieczności odzyskania od beneficjenta określonej kwoty. **Prowadzenie postępowania kontrolnego i wydanie zaleceń pokontrolnych nie zwalnia organu od właściwego prowadzenia postępowania administracyjnego dotyczącego zwrotu środków** (w szczególności powinno nastąpić formalne wszczęcie takiego postępowania oraz umożliwienie stronie odniesienia się do materiałów zgromadzonych w aktach sprawy). **Obowiązkiem organu jest dokonanie samodzielnej oceny faktycznej i prawnej sprawy oraz, w razie potrzeby, uzupełnienie materiału dowodowego zgromadzonego w toku kontroli o elementy niezbędne do wydania prawidłowego rozstrzygnięcia.** Dotyczy to zarówno sytuacji, w której organ prowadzący postępowanie sam przeprowadzał kontrolę, jak i sytuacji, w której kontrolę tę przeprowadzał inny podmiot. Powyższe nie wyłącza przy tym sytuacji, w której postępowanie dotyczące zwrotu jest wszczynane bez prowadzenia oddzielnego postępowania kontrolnego - w takim przypadku wszystkie ustalenia faktyczne w sprawie powinny być dokonane z uwzględnieniem zasad postępowania określonych w KPA.
- 5) Przedstawione poniżej tryby postępowania odnoszą się do nieprawidłowo wykorzystanych środków publicznych, bez względu na źródło ich pochodzenia, a zatem zarówno do dofinansowania ze środków europejskich, jak i krajowych. Przesłanką takiego założenia na gruncie przepisów ufp (2005), jest treść art. 211 ust. 1, który odnosi się do wykorzystania środków z budżetu UE, a także „środków przeznaczonych na finansowanie programów i projektów realizowanych z tych środków”. W przypadku uregulowań ufp (2009) przyjmuje się interpretację, że art. 207 ufp (2009) należy stosować zarówno w przypadku płatności (wkład UE), jak i dotacji celowej (współfinansowanie krajowe).
- 6) Odzyskiwanie środków z zastrzeżeniem postanowień podrozdziałów 7.2.5 oraz 7.6.2 powinno następować zgodnie z poniżej przedstawioną sekwencją:

¹⁰ Pkt 1 ufp w tym przypadku brany jest pod uwagę wówczas, gdy beneficjent wykorzystał środki niezgodnie z przeznaczeniem, ale nie spowodowało to niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego projektu, określonego w umowie o dofinansowanie.

- a) zwrócenie środków nieprawidłowo wykorzystanych (podrozdział 7.2.2) – zgodnie z art. 207 ust. 8 pkt 1 ufp (2009) bądź wyrażenie zgody na pomniejszenie kolejnych płatności (podrozdział 7.2.3) – zgodnie z art. 207 ust. 8 pkt 2 ufp (2009)¹¹,
 - b) jeżeli rozwiązania przedstawione powyżej nie zostaną wykorzystane przez beneficjenta, po upływie terminu, o którym mowa w art. 207 ust. 8 ufp (2009) właściwa instytucja wydaje decyzję o zwrocie (podrozdział 7.2.4) – zgodnie z art. 207 ust. 9 ufp (2009),
 - c) egzekucja administracyjna (podrozdział 7.2.6).
- 7) Zwrot środków wypłaconych przed dniem 31 grudnia 2009 r. powinien nastąpić na rachunek instytucji, która odpowiedzialna była za przekazanie środków do beneficjenta.
- 8) W przypadku zwrotów dokonywanych na mocy ufp (2009), środki powinny być zwracane:
- a) w zakresie finansowania – na rachunek MF w BGK,
 - b) w zakresie współfinansowania – na rachunek pomocniczy dysponenta w BGK lub wskazany rachunek instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem,
 - c) odsetki od środków wykorzystanych niegodnie z przeznaczeniem, wykorzystanych z naruszeniem procedur, pobranych nienależnie lub w nadmiernej wysokości, w części odpowiadającej finansowaniu z budżetu środków europejskich, jak i z budżetu państwa, są przekazywane przez beneficjenta na wskazany rachunek instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, lub która jest upoważniona do wystawiania zleceń płatności zgodnie z odrębnymi przepisami.
- 9) Opis przelewu dla beneficjenta powinien umożliwiać identyfikację środków. Beneficjent zobowiązany jest do prawidłowego opisu zwrotu. W przypadku braków, w zakresie wynikającym z przepisów rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz przekazywania informacji dotyczących tych płatności (Dz. U. Nr 220, poz. 1726), w pierwszej kolejności informacje będzie uzyskiwać BGK. Następnie BGK będzie informować Instytucje o dokonanym zwrocie środków przez beneficjentów. Następnie Instytucje będą zobowiązane uzyskać od beneficjenta wszystkie dane lub same je wskazać, aby możliwe było prawidłowe zaewidencjonowanie zwrotu.

¹¹ Należy jednak mieć na uwadze, że ze względu na sposób naliczania odsetek oczekiwanie na pomniejszenie z kolejnej płatności może być mniej korzystne dla beneficjenta.

- 10) Zgodnie z art. 207 ust. 13 ufp (2009) przepisów art. 207 ust. 1 – 9 ufp (2009) nie stosuje się do pjb, zatem, w stosunku do beneficjentów będących państwowymi jednostkami budżetowymi nie wydaje się decyzji o zwrocie. Jeżeli, stwierdzona zostanie niekwalifikowalność wydatków w zakresie projektów pjb, to ryzyko pokrycia wydatków niekwalifikowalnych obciąża budżet państwa. Niemniej jednak, w przypadku nieprawidłowości wykrytych po rozliczeniu wydatku beneficjentowi, będącemu pjb, pomniejszana jest maksymalna kwota dofinansowania dla projektu (korekta dofinansowania).

7.2.2 Sekcja 2 - Dobrowolny zwrot dokonany przez beneficjenta (nie dot. pjb)

- 1) Instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, w momencie powzięcia informacji o wystąpieniu przesłanek określonych w art. 207 ust. 1 ufp (2009) (np. w wyniku przeprowadzonej kontroli własnej lub przez inne uprawnione organy) powinna określić kwotę przypadającą do zwrotu oraz termin, od którego naliczane będą odsetki. Po dokonaniu tej czynności, instytucja ta, powinna niezwłocznie wezwać beneficjenta do dokonania zwrotu środków w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania. Wezwanie może mieć formę zaleceń pokontrolnych, jeżeli nieprawidłowość została wykryta podczas kontroli, lub formę odrębnego pisma. Wezwanie powinno zostać przekazane po wyczerpaniu procedury kontradyktoryjnej określonej w *Wytycznych w zakresie kontroli PO liŚ* oraz procedury odwoławczej, o której mowa w rozdziale 5.3 (o ile została ustanowiona). W informacji skierowanej do beneficjenta należy wskazać, że zwrot powinien zostać dokonany niezwłocznie, co zminimalizuje wysokość odsetek naliczanych od kwoty nieprawidłowości. Ponadto, w stosownych przypadkach (określonych w *Rozdziale 6 – Postępowanie z nieprawidłowościami w zależności od momentu wykrycia*) należy poinformować, iż kwota nieprawidłowości obniża maksymalną kwotę dofinansowania dla projektu. Instytucja w wezwaniu powinna pouczyć beneficjenta o konsekwencjach niedokonania zwrotu w terminie, wynikających z art. 207 ufp (2009).
- 2) Wezwanie, o którym mowa powyżej, należy przekazać niezwłocznie do wiadomości odpowiedniej IP oraz IZ.
- 3) Zwrot środków powinien nastąpić w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, stosownie do art. 207 ust. 8 ufp (2009).
- 4) W przypadku, gdy powyższe działania doprowadzą do odzyskania kwot nieprawidłowo wydatkowanych wraz z odsetkami, albo beneficjent dokona dobrowolnego zwrotu zanim uzyska wezwanie określające kwotę nieprawidłowości, nie ma konieczności wydawania decyzji o zwrocie, o której mowa w art. 207 ust. 9 ufp (2009), gdyż jej

wydanie byłoby bezprzedmiotowe, stosownie do art. 207 ust. 10 ufp (2009). Nie zmienia to faktu, że w stosownych przypadkach (określonych w *Rozdziale 6*) należy dokonać korekty dofinansowania polegającej na obniżeniu maksymalnej kwoty dofinansowania. Podstawą powyższego pomniejszenia są standardowe postanowienia UoD (§ 6 ust. 2 i 3), zatem co do zasady nie jest wymagane aneksowanie UoD.

7.2.3 Sekcja 3 - Pomniejszenie kolejnych płatności

- 1) Dodatkowym rozwiązaniem jest umożliwienie beneficjentowi wyrażenia zgody na pomniejszenie kolejnych płatności, stosownie do art. 207 ust. 8 pkt 2 ufp (2009), z zastrzeżeniem postanowień podrozdziału 7.6.2.
- 2) Instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, w ramach wezwania, o którym mowa w pkt 7.2.2.1 *Wytucznych*, może pozostawić dodatkowo beneficjentowi możliwość wyrażenia zgody na pomniejszenie kolejnych płatności. Opcja ta nie powinna być jednak proponowana w sytuacji, w której w opinii instytucji, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, istnieje prawdopodobieństwo, że we wnioskach beneficjenta o płatność, zadeklarowana kwota będzie mniejsza niż kwota do odzyskania.
- 3) Wyrażenie zgody na pomniejszenie kolejnych płatności przez beneficjenta powinno nastąpić w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania, stosownie do art. 207 ust. 8 ufp (2009).
- 4) Po wyrażeniu zgody na pomniejszenie kolejnych płatności, instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, dokonuje pomniejszenia z kwoty kolejnej płatności wraz z odsetkami (liczonymi do dnia zatwierdzenia wniosku o płatność) jak dla zaległości podatkowych. Zgodnie z art. 207 ust. 2 ufp (2009) instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem, uwzględnia tę kwotę pomniejszenia w zleceniu płatności kierowanym do Banku Gospodarstwa Krajowego lub kwocie do wypłaty (jeśli BGK nie obsługuje w tym przypadku wypłat współfinansowania krajowego).

7.2.4 Sekcja 4 - Decyzja o zwrocie

- 1) Po bezskutecznym upływie 14 dniowego terminu na dokonanie zwrotu lub wyrażenie zgody na pomniejszenie kolejnej płatności lub w przypadku braku zadeklarowania we wniosku o płatność kwoty wydatków kwalifikowalnych, która pokryłaby kwotę nieprawidłowości, IZ lub IP albo IP II, po powierzeniu jej takiego zadania przez IZ lub IP, zobligowana jest do wydania decyzji o zwrocie, dla jednostek nie będących pjb.

Podstawą wydania decyzji jest art. 207 ust. 9 ufp (2009), z zastrzeżeniem postanowień podrozdziału 7.6.2.

- 2) Działania zmierzające do wydania decyzji o zwrocie należy podjąć niezwłocznie po bezskutecznym upływie terminu na zwrot środków lub na wyrażenie zgody na pomniejszenie kolejnych płatności.
- 3) Instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie z beneficjentem, a która nie jest uprawniona do wydania decyzji o zwrocie, powinna niezwłocznie przekazać do IP albo do IZ za pośrednictwem IP, która dokonuje wstępnej weryfikacji zgłoszenia, informację stwierdzającą wystąpienie przesłanek skutkujących wydaniem decyzji o zwrocie (określonych w art. 207 ust. 1 ufp (2009)), która zawiera:
 - a) kopię dokumentacji uzasadniającej wystąpienie jednej z przesłanek, o której mowa w art. 207 ust. 1 ufp (2009), oraz informację o rachunku bankowym właściwym do zwrócenia kwoty należności wraz z odsetkami,
 - b) wskazanie, czy wystąpiły jednocześnie przesłanki powodujące konieczność rozwiązania umowy o dofinansowanie z beneficjentem,
 - c) określenie, czy zachodzą przesłanki określone w art. 207 ust. 4 ufp (2009) (w odniesieniu do wpisu beneficjenta na listę podmiotów wykluczonych). Należy w tym miejscu zauważyć, iż przypadek niezrealizowania pełnego zakresu rzeczowego projektu możliwy będzie do oceny, co do zasady, po zakończeniu realizacji projektu. Wykluczenie nie odnosi się do państwowych jednostek budżetowych oraz jednostek samorządu terytorialnego, a także do podmiotów, które, na podstawie odrębnych przepisów, realizują zadania interesu publicznego, jeżeli spowoduje to niemożność wdrożenia działania w ramach programu lub znacznej jego części,
 - d) propozycję, co do sposobu zwrotu środków (żądanie zwrotu lub pomniejszenie kolejnej płatności).
- 4) Następnie, po uzyskaniu tych informacji, właściwa instytucja wydaje w pierwszej instancji decyzję określającą kwotę przypadającą do zwrotu i termin, od którego nalicza się odsetki oraz numer rachunku bankowego, na który ma zostać dokonany zwrot. Zgodnie z art. 207 ust. 2 ufp (2009) decyzja może przewidywać pomniejszenie kolejnej płatności na rzecz beneficjenta o kwotę podlegającą zwrotowi, z zastrzeżeniem postanowień podrozdziału 7.6.2.
- 5) W interpretacji IZ jedna decyzja o zwrocie może dotyczyć zarówno wkładu UE, jak i współfinansowania krajowego.

- 6) Decyzja o zwrocie przekazywana jest bezpośrednio do beneficjenta (lub pełnomocnikowi jeżeli beneficjent, zgodnie z art. 40 § 2 KPA, ustanowił w sprawie pełnomocnika), natomiast jej kopia przekazywana jest do wszystkich zainteresowanych instytucji w odpowiednim sektorze (np. jeżeli decyzję wydała IZ, kopia przekazywana jest do IP i do IW/IP II; jeżeli decyzję wydała IP, kopia jest przekazywana do IZ i IW/IP II, jeżeli decyzję wydała IW/IP II kopia przekazywana jest do IZ i IP). Instytucje te informowane są także o uzyskaniu przez decyzję waloru ostateczności.
- 7) Od decyzji wydanej przez IP lub IW/IP II beneficjent może złożyć, za pośrednictwem IP lub IW/IP II odwołanie do IZ; w przypadku wydania decyzji w pierwszej instancji przez IZ, beneficjent może zwrócić się do tej instytucji z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy. Odwołanie należy wnieść w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji o zwrocie. Zgodnie z art. 130 KPA, przed upływem terminu na wniesienie odwołania, decyzja nie ulega wykonaniu, zaś wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji. Zgodnie z art. 132 KPA, jeżeli organ, który wydał decyzję, uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, może wydać nową decyzję, w której uchyli lub zmieni zaskarżoną decyzję. W przeciwnym razie, organ, który wydał decyzję, obowiązany jest przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy organowi odwoławczemu (IZ) w terminie 7 dni od dnia, w którym otrzymał odwołanie.

W przypadku złożenia przez beneficjenta wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy do IZ, ponowna ocena przypadku dokonywana jest przez IZ, zgodnie z art. 207 ust. 12 ufp (2009).

- 8) Rozpatrując odwołanie wniesione od decyzji wydanej w I instancji, IZ ma obowiązek pełnej oceny merytorycznej istniejącego stanu faktycznego, na podstawie art. 140 KPA w związku z art. 80 KPA stanowiącym, iż organ administracji publicznej ocenia na podstawie całokształtu materiału dowodowego, czy dana okoliczność została udowodniona.
- 9) Jeżeli zachodzi niedopuszczalność odwołania bądź też nastąpiło uchybienie terminu do wniesienia odwołania, IZ jako organ odwoławczy, nie rozpatrując sprawy *in meritum*, stwierdza ww. okoliczność postanowieniem. W przypadku braku stwierdzenia ww. okoliczności, IZ przystępuje do rozpoznania odwołania i rozstrzyga co do istoty sprawy wydając decyzję, w której:
- a) utrzymuje w mocy zaskarżoną decyzję, albo
 - b) uchyli zaskarżoną decyzję w całości albo w części, i w tym zakresie orzeka co do istoty sprawy bądź uchylając tę decyzję - umarza postępowanie pierwszej instancji, albo
 - c) umarza postępowanie odwoławcze.

- 10) Decyzji o zwrocie może zostać nadany rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli będzie to uzasadnione na podstawie art. 108 § 1 KPA (zabezpieczenie gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami). Właściwa instytucja, czyli IP lub IW/IPII, powinna rozważyć wstrzymanie przekazywania kolejnych płatności, do czasu odzyskania kwoty nienależnie wypłaconej wraz z odsetkami. IP lub IW/IPII na podstawie wyciągów bankowych lub informacji przekazywanych przez BGK monitoruje dokonanie zwrotu wymaganej kwoty wraz z odsetkami na rachunek bankowy wskazany w decyzji o zwrocie.
- 11) Decyzja IZ, o której mowa w pkt 9 b, może w szczególności uznać za bezzasadne w całości lub w części ustalenia dotyczące wystąpienia nieprawidłowości, stanowiące podstawę nałożenia korekty. Będzie to oznaczać, że wydatki, do których odnoszą się powyższe ustalenia, nie spełniają przesłanek uznania ich za nieprawidłowe. W związku z powyższym nie ma podstaw do wyłączenia ww. wydatków, ani uznawania ich za niekwalifikowalne. Instytucja, która postanowiła o nałożeniu korekty, powinna w odniesieniu do nich, uchylić ustalenie korekty.
- 12) W sytuacji opisanej w pkt 11, wydatek, którego kwalifikowalność była rozpatrywana, będzie uznany za kwalifikowalny (w całości albo części). W tym celu, jeśli:
 - a) wydatek został wstrzymany (wyłączony) na etapie zatwierdzania wniosku, może zostać zakwalifikowany a następnie zatwierdzony i certyfikowany zgodnie z zasadami opisanymi w *Zaleceniach w zakresie wzoru wniosku beneficjenta o płatność* (tj. beneficjent ponownie deklaruje dany wydatek w kolejnym wniosku o płatność, lub instytucja samodzielnie dokonuje jego włączenia poprzez korektę dodatnią na wniosku, w którym nastąpiło wyłączenie),
 - b) wydatek został wstrzymany (wyłączony) po zatwierdzeniu wniosku o płatność z zastosowaniem modułu Rejestr Obciążeń na Projekcie w KSI (SIMIK 07-13), wówczas wydatek może zostać zakwalifikowany a następnie zatwierdzony i certyfikowany jedynie z zastosowaniem modułu Korekty w KSI bez angażowania działań ze strony beneficjenta.

W obu przypadkach wypłata środków na rzecz beneficjenta następuje odpowiednio po zatwierdzeniu wniosku o płatność, bądź korekty dodatniej na wniosku o płatność, obejmujących wydatki obecnie kwalifikowalne.

- 13) Właściwa instytucja, w przypadku stwierdzenia powstania zagrożenia realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie, może wstrzymać wypłatę dofinansowania do dnia ustanowienia przez beneficjenta dodatkowego zabezpieczenia prawidłowej realizacji projektu, w zakresie i formie wskazanych i zaakceptowanych przez tą instytucję

(nie dotyczy beneficjentów będących jednostką sektora finansów publicznych albo fundacją, której jedynym fundatorem jest Skarb Państwa, a także Banku Gospodarstwa Krajowego).

7.2.5 Sekcja 5 - Zaspokojenie z zabezpieczeń umownych

- 1) Odzyskanie środków z ustanowionych zabezpieczeń umownych, o ile zostały ustanowione, możliwe jest na każdym etapie procedury zwrotu środków, z zastrzeżeniem podrozdziału 7.2.6. Powyższy tryb nie jest ograniczony wyłącznie do sytuacji bezskutecznej egzekucji na podstawie art. 207 ufp (2009).

7.2.6 Sekcja 6 - Egzekucja administracyjna

7.2.6.1 Podsekcja 1 - W przypadku płatności i dotacji celowych udzielonych od 1.01.2010 r.

- 1) Do egzekucji należności pieniężnych wynikających z decyzji, o których mowa w art. 207 oraz art. 55 w zw. z art. 64 ufp (2009) oraz do zabezpieczania takich należności stosuje się przepisy ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2012 r. poz. 1015, z późn. zm.).
- 2) Zgodnie z art. 5 § 1 pkt 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji uprawnionym do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej zwrotu środków od beneficjenta w odniesieniu do obowiązków wynikających z decyzji lub postanowień organów administracji rządowej i organów jednostek samorządu terytorialnego jest właściwy do orzekania organ I instancji. Zatem biorąc pod uwagę treść art. 207 ufp (2009), będzie to odpowiednio IZ albo też IP lub IW/IP II, jeżeli spełniony będzie warunek, o którym mowa w art. 207 ust. 11 ufp (2009).
- 3) W toku egzekucji należności pieniężnych organ egzekucyjny uprawniony jest do stosowania wszystkich środków egzekucyjnych, których katalog zawarty jest w art. 1a pkt 12 lit. a ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

7.2.6.2 Podsekcja 2 - W przypadku dotacji rozwojowych udzielonych do 31.12.2009 r.

- 1) W przypadku nieodzyskania należności w trybie wskazanym w pkt. 7.2.2 – 7.2.4, IP lub IW/IP II informuje o tym fakcie IZ. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego następuje na wniosek IZ (występującej w roli wierzyciela) na podstawie wystawionego przez IZ tytułu wykonawczego, którego wzór określa rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. Nr 137, poz. 1541, z późn. zm.), chyba że zadanie takie zostało powierzone do realizacji IP lub IW/IP II.

- 2) Egzekucja administracyjna może być wszczęta, jeżeli wierzyciel (IZ lub IP lub IW/IP II), po upływie terminu do wykonania przez zobowiązanego obowiązku, przesłał beneficjentowi pisemne upomnienie, zawierające wezwanie do wykonania obowiązku z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego.
- 3) Postępowanie egzekucyjne może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia tego upomnienia.

7.2.7 Sekcja 7 - Brak możliwości odzyskania środków

- 1) W przypadku nieskuteczności postępowania windykacyjnego podejmuje się działania określone w pkt 5.7.2 *Wytycznych MRR w zakresie sposobu postępowania w razie wykrycia nieprawidłowości w wykorzystaniu funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013*:
 - a) IP lub IW/IP II informują IZ, że odzyskanie kwoty nie jest wykonalne lub prawdopodobne,
 - b) IZ przekazuje informacje do IC w formacie określonym w części 3 załącznika nr XI do rozporządzenia wykonawczego, do końca lutego każdego roku,
 - c) IC informuje KE o kwotach, które nie mogą zostać odzyskane lub których nie spodziewa się odzyskać, zgodnie z przepisami rozporządzenia wykonawczego.
- 2) Jeżeli instytucja właściwa do odzyskania środków, po przeprowadzeniu analizy, stwierdzi, że kwota nieprawidłowości nie może zostać odzyskana, w takim przypadku powinna poinformować IZ.
- 3) Zgodnie z art. 20 ust. 2a rozporządzenia wykonawczego państwo członkowskie może w przypadku kwot niemożliwych do odzyskania wnioskować do KE o pokrycie udziału Unii Europejskiej ze środków budżetu ogólnego Unii Europejskiej. Należy jednak pamiętać, że zgodnie z art. 70 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, w przypadku braku możliwości odzyskania kwot nienależnie wypłaconych beneficjentowi państwo członkowskie odpowiada za zwrot utraconych kwot do budżetu ogólnego Unii Europejskiej, jeśli zostanie stwierdzone, że straty powstały z jego winy lub w wyniku niedbalstwa z jego strony.

7.2.8 Sekcja 8 - Umarzanie, odraczenie spłaty lub rozkładanie na raty spłaty należności z tytułu zwrotu płatności

- 1) Zgodnie z ufp (2009) należności z tytułu zwrotu płatności dokonanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich to środki publiczne stanowiące niepodatkowe należności budżetowe o charakterze publiczno-prawnym,

- które **mogą podlegać umorzeniu**. Tak więc, istnieje możliwość stosowania ulg (umorzeń, odroczeń, rozkładania na raty) w odniesieniu do płatności dokonywanych na mocy ufp (2009).
- 2) Zgodnie z art. 64 ufp (2009) właściwy organ, na wniosek zobowiązanego, należności z tytułu zwrotu płatności dokonanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, może umorzyć w całości albo w części lub odroczyć ich spłatę lub rozłożyć ją na raty.
 - 3) Zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 1 ufp (2009) organy pierwszej instancji właściwe do wydawania decyzji w powyższych sprawach to IZ, IP lub IW/IP II, będące jednostkami sektora finansów publicznych. Niemniej IP oraz IW/IP II powinny posiadać upoważnienie od IZ, lub – w przypadku IW/IP II – od IP.
 - 4) Stosownie do art. 61 ust. 2, 3 i 4 ufp (2009) od decyzji wydanej w pierwszej instancji przysługuje odwołanie. Od decyzji wydanej przez IP lub IW/IP II – jako organ odwoławczy wskazano IZ. Od decyzji wydanej w pierwszej instancji przez IZ nie służy odwołanie, ale strona niezadowolona z treści decyzji może zwrócić się do IZ z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy.
 - 5) Użyte w art. 60 pkt 6 ufp (2009) sformułowanie „płatności w ramach programów finansowanych w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich” należy interpretować, jako odnoszące się do ogółu płatności dokonywanych w ramach programów operacyjnych finansowanych z udziałem środków europejskich, bez względu na źródło ich pochodzenia (środki krajowe w przypadku współfinansowania i środki pochodzące z budżetu UE). Oznacza to, że opisana powyżej ścieżka postępowania dotyczy wydawania decyzji w odniesieniu do wszelkich płatności w ramach programów finansowanych ze środków europejskich, zarówno z udziału UE, jaki i współfinansowania krajowego.
 - 6) W stosunku do dotacji udzielonych na mocy ufp (2005) należy wskazać, że zgodnie z art. 42 ust. 8 ufp (2005) do należności związanych z realizacją programów operacyjnych, projektów i zadań finansowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i z Funduszu Spójności, nie mają zastosowania regulacje ujęte w tym przepisie w zakresie możliwości umarzania, odraczania spłaty lub rozkładania na raty. Przepis ten zawiera zatem wyłączenie możliwości stosowania ulg określonych w tym przepisie w odniesieniu do wyżej określonych należności.
 - 7) W przypadku należności z tytułu zwrotu płatności wynikających z dotacji udzielonych do dnia 31 grudnia 2009 r. w stosunku do których przesłanka zastosowania ulgi w spłacie została stwierdzona po wejściu w życie ufp (2009) wobec braku stosownych

przepisów przejściowych dotyczących określonej materii, zastosowanie znajdzie zasada bezpośredniego działania nowej ustawy, przy czym w tym przypadku będą to przepisy art. 60-67 ufp (2009), zatem należy stosować odpowiednio pkt 1-5.

- 8) Prowadząc działania w zakresie umarzania, odraczania spłaty lub rozkładania na raty spłaty należności, z tytułu zwrotu płatności, należy kierować się zasadami i przepisami ufp (2009) z uwzględnieniem art. 67 ufp. Jednocześnie rekomendacje oraz wskazówki w przedmiotowym zakresie zawiera dokument pn. *Ramowa procedura w zakresie umarzania, rozkładania na raty, odraczania spłaty należności w ramach perspektywy finansowej 2004-2006 oraz 2007-2013. Podstawowe wskazówki i wyjaśnienia*. Należy jednak mieć na uwadze, że ww. dokument stanowi jedynie wewnętrzną procedurę MRR, tym samym ma charakter pomocniczy i nie może stanowić samoistnej podstawy rozstrzygnięć w przedmiotowych kwestiach.

7.3 Podrozdział 3 - Rejestr kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych

- 1) Po stwierdzeniu nieprawidłowości, pod warunkiem zadeklarowania nieprawidłowo poniesionych wydatków w deklaracji wydatków (zgodnie z podrozdziałem 6.5 pkt 6-8), właściwa instytucja (co do zasady instytucja, która zawarła umowę o dofinansowanie projektu z beneficjentem) dokonuje wpisu do rejestru kwot podlegających procedurze odzyskiwania oraz kwot wycofanych.
- 2) Właściwa instytucja, podejmując decyzję o przypisaniu kwoty do kwot wycofanych lub podlegających procedurze odzyskiwania, działa w oparciu o *Wytyczne w zakresie certyfikacji*, oraz na podstawie poniższych kryteriów:
 - a) kwota dobrowolnego zwrotu dokonanego przez beneficjenta klasyfikowana jest jako kwota **wycofana**,
 - b) zgoda na pomniejszenie kwot kolejnych płatności oznacza zaklasyfikowanie kwoty jako **wycofanej**,
 - c) w przypadku wydania decyzji o zwrocie, kwotę zaklasyfikować należy jako kwotę **do odzyskania**, z zastrzeżeniem lit. h),
 - d) w przypadku państwowych jednostek budżetowych, w momencie potwierdzenia nieprawidłowości (w momencie kiedy znana jest szkoda finansowa nieprawidłowości) kwota klasyfikowana jest jako **wycofana**,
 - e) środki podlegające procedurze zwrotu, wynikające z powtarzających się w projektach nieprawidłowości, spowodowanych błędami instytucji zajmujących się wdrażaniem PO liŚ, należy klasyfikować jako **wycofane**,

- f) kwoty nieprawidłowości, wynikających z braku lub niewłaściwej transpozycji prawa europejskiego do porządku krajowego, należy klasyfikować jako **wycofane**,
 - g) kwoty zaliczek certyfikowanych do KE, w stosunku do których następuje wszczęcie procedury odzyskiwania środków, należy zarejestrować jako kwoty **wycofane**,
 - h) kwoty środków podlegających procedurze zwrotu klasyfikuje się jako **wycofane** w momencie gdy istnieje małe prawdopodobieństwo odzyskania środków od beneficjenta a kwota ta może zostać stosunkowo szybko realokowana, dzięki czemu nie wystąpi zagrożenie realizacji zasady n+3/n+2 (kwota ta będzie mogła stosunkowo szybko zostać wydatkowana i certyfikowana do KE).
- 3) Dane są wprowadzane do Rejestru obciążeń na projekcie w KSI, niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od wystąpienia następujących zdarzeń:
- a) dobrowolny zwrot beneficjenta – rejestr uzupełniany jest przez IW/IP II dopiero w momencie powzięcia informacji o zwrocie środków na konto BGK lub właściwej IP,
 - b) zgoda na pomniejszenie kolejnych płatności – moment wpływu oświadczenia o wyrażeniu zgody na pomniejszenie kolejnej płatności do IP lub IW/IP II
 - c) decyzja o zwrocie – data wydania decyzji przez organ pierwszej instancji (IW/IP II lub IP), w przypadku IW/IP II, które nie mają uprawnień do wydawania decyzji o zwrocie - data otrzymania przez IW/IP II informacji o wydaniu decyzji o zwrocie przez IP;
 - d) w przypadku państwowych jednostek budżetowych – data podpisania przez beneficjenta informacji pokontrolnej; data odmowy podpisania informacji pokontrolnej przez beneficjenta; data upływu terminu zgłaszania zastrzeżeń beneficjenta do opinii pokontrolnej; data wydania opinii pokontrolnej, po rozpatrzeniu zastrzeżeń beneficjenta; w przypadku ustalenia korekty w zaleceniach pokontrolnych – data wydania zaleceń pokontrolnych przez instytucję kontrolującą,
 - e) w odniesieniu do pkt 2 lit. e-g - moment potwierdzenia wystąpienia nieprawidłowości.
- 4) Ponadto IP lub IW/IP II powinna wziąć pod uwagę kondycję finansową beneficjenta jego wiarygodność oraz realne możliwości odzyskania należności z tytułu powstałych

nieprawidłowości, podczas kwalifikowania kwoty nieprawidłowości jako wycofanej zgodnie z pkt 2 lit. f).

- 5) Zgodnie z brzmieniem art. 20 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, w terminie do 31 marca każdego roku, IC przesyła do KE *Roczne oświadczenie o wycofanych i odzyskanych kwotach oraz kwotach poddanych procedurze odzyskiwania oraz nieściągalnych należnościach* (zał. XI do ww. rozporządzenia). Powyższa deklaracja określa, w odniesieniu do każdego priorytetu:
 - a) kwoty wycofane z deklaracji wydatków przedłożonych w poprzednim roku po anulowaniu całości lub części wkładu publicznego dla operacji;
 - b) kwoty odzyskane, które zostały odliczone od deklaracji wydatków przedłożonych w ciągu poprzedniego roku;
 - c) kwoty podlegające procedurze odzyskiwania na dzień 31 grudnia poprzedniego roku, ujęte w porządku lat wydania zlecenia windykacji;
 - d) wykaz kwot, co do których wykazano w poprzednim roku, że nie mogą zostać odzyskane lub których nie spodziewa się odzyskać, ujęte w porządku lat wydania zlecenia windykacji.
- 6) Każda z instytucji wraz z *Poświadczeniem i deklaracją wydatków oraz wnioskiem o płatność okresową* przekazuje do instytucji wyższego szczebla rejestr kwot podlegających procedurze odzyskiwania oraz kwot wycofanych, jak również informację o wysokości odsetek karnych należnych KE oraz odsetek umownych należnych państwu członkowskiemu (tzw. rejestr kwot podlegających procedurze odzyskiwania oraz kwot wycofanych).
- 7) Rejestr kwot podlegających procedurze odzyskiwania oraz kwot wycofanych aktualizowany jest każdorazowo przez daną instytucję w oparciu o informacje, o których mowa w niniejszym rozdziale. Rejestr kwot podlegających procedurze odzyskiwania oraz kwot wycofanych prowadzony jest w module Rejestr obciążeń na projekcie w KSI SIMIK 07-13.
- 8) Zgodnie z zapisami rozporządzenia wykonawczego, w przypadku pomniejszenia deklaracji wydatków do KE o kwoty odzyskane i wycofane, ww. kwoty będą przeliczane na Euro, po kursie po którym zostały zadeklarowane jako wydatki do KE. Następnie IC będzie pomniejszać deklarację wydatków, przeliczoną na Euro po kursie bieżącym, o wartość tych kwot. W związku z powyższym, prawidłowym sposobem rejestracji kwot do odzyskania / wycofanych w KSI, będzie wprowadzenie do Rejestru obciążeń na projekcie w KSI danych **pod odrębnym numerem sprawy / decyzji o zwrocie dla każdego wniosku o płatność**, w którym została wykazana nieprawidłowo

wydatkowana kwota. Umożliwi to powiązanie kwot odzyskanych z właściwym dla nich kursem Euro.

- 9) Dodatkowo, instytucja odpowiedzialna za wprowadzanie danych do Rejestru obciążeń na projekcie w polu Uwagi (w bloku *Kwoty do odzyskania / wycofane*) wpisywać powinna numer decyzji o zwrocie wydanej na podstawie odpowiednich przepisów o finansach publicznych, obejmującej dane kwoty do odzyskania / wycofane, bądź numer sprawy pod jakim prowadzona będzie dokumentacja papierowa w ww. sprawie. W polu tym Użytkownik każdorazowo powinien wprowadzić krótki opis informacji, na podstawie jakich działań została nałożona korekta wraz z podaniem stosownego numeru i daty dokumentu źródłowego (np. wynik kontroli UKS nr... z dnia) oraz naruszenia/zdarzenia związanego z koniecznością uznania kwoty do odzyskania/wycofania (naruszonej podstawy prawnej) i wartości nałożonej korekty dofinansowania (należy zamieścić procent nałożonej korekty i kwotę bazową jej wyliczenia). W przypadku, gdy kontrola została przeprowadzona przez instytucje uczestniczące w systemie wdrażania PO liŚ, wystarczy podać numer identyfikacyjny kontroli z modułu Kontrole w KSI (SIMIK 07-13).
- 10) IP zobowiązane są do weryfikacji wpisów dokonywanych przez IW/IP II w zakresie określonym w pkt 9.

7.4 Podrozdział 4 - Rejestr podmiotów wykluczonych

- 1) W przypadku wystąpienia przesłanek, o których mowa w art. 207 ust. 4 ufp (2009), beneficjent zostaje wykluczony z możliwości otrzymania dofinansowania na realizację projektów w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich. Okres wykluczenia kończy się z upływem trzech lat od dnia dokonania zwrotu środków.
- 2) Powyższe nie dotyczy pjb, jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów, które na podstawie odrębnych przepisów realizują zadania interesu publicznego, jeżeli spowoduje to niemożność wdrożenia działania w ramach programu lub znacznej jego części.
- 3) Zgodnie z art. 210 ufp (2009) rejestr podmiotów wykluczonych prowadzi Minister Finansów. Sposób i tryb wpisywania podmiotów oraz uzyskiwania informacji zawartych w rejestrze został określony w *rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 23 czerwca 2010 r. w sprawie rejestru podmiotów wykluczonych z możliwości otrzymania środków przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich* (Dz.U. Nr 125, poz. 846).
- 4) IP oraz IW/IP II są zobowiązane do poinformowania IZ o wystąpieniu z wnioskiem o wpis do rejestru podmiotów wykluczonych.

- 5) IP oraz IW/IP II powinny obligatoryjnie sprawdzać obecność podmiotów w rejestrze MF, na etapie przed podpisaniem umowy o dofinansowanie z beneficjentem.
- 6) W przypadku, gdy beneficjent upoważni inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, należy sprawdzić również pozostałe podmioty, upoważnione przez beneficjenta.
- 7) Wg interpretacji MF „wykluczenie z możliwości otrzymania środków przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich” oznacza zakaz zawierania z beneficjentem kolejnych umów o dofinansowanie. Stwierdzenie to odnosi się do przyszłości, czyli obejmuje stosunki zobowiązaniowe, które mogłyby powstać po wykluczeniu podmiotu, który znalazł się w sytuacji pociągającej za sobą taki skutek. Natomiast nie znajduje ono zastosowania do otrzymywania środków w ramach tej umowy o dofinansowanie, której nieprawidłowe wykonywanie przez beneficjenta stało się przyczyną wykluczenia.
- 8) W opinii MF wydanie przez organ decyzji odraczającej lub rozkładającej na raty należność z tytułu art. 207 ust. 1 ufp, w przypadku złożenia przez beneficjenta stosownego wniosku w pierwotnym terminie płatności wynikającym z decyzji o zwrocie, oznacza, iż sankcja wykluczenia z tytułu art. 207 ust. 4 pkt 3 ufp (2009) nie nastąpi. Powyższe będzie miało zastosowanie, o ile beneficjent zachowa terminy wynikające z powyższych decyzji – w przypadku ich niezachowania należy stwierdzić wykluczenie. Należy dodać, iż w omawianej sytuacji, w przypadku zgłoszenia podmiotu do rejestru jeszcze przed wydaniem decyzji o uldze, w chwili wydania decyzji odraczającej, lub rozkładającej na raty, instytucja powinna dokonać usunięcia wpisu z rejestru.

7.5 Podrozdział 5 - Wykorzystanie środków odzyskanych od beneficjenta

- 1) Zwrot środków następuje na zasadach opisanych w podrozdziale 7.2.1 w pkt 7-9.
- 2) Przy podejmowaniu decyzji o przeznaczeniu uwolnionych środków w ramach dostępnej alokacji należy kierować się następującymi założeniami:
 - a) w pierwszej kolejności środki powinny zostać przeznaczone na inne projekty w ramach działania,
 - b) w przypadku gdy nie ma możliwości ich wykorzystania w działaniu, środki mogą zostać przesunięte w niżej przedstawionej kolejności:
 - i) inne działania w ramach danego priorytetu,

- ii) jeżeli brak jest wystarczających projektów w ramach innych działań w ramach danego priorytetu, środki należy wykorzystać na inne priorytety/działania, za które dana instytucja jest odpowiedzialna,
 - iii) jeżeli instytucja nie widzi możliwości przesunięcia uwolnionych środków na inne działania/priorytety, zgłasza ten problem do Instytucji Pośredniczącej w celu podjęcia decyzji przesunięcia środków w ramach sektora,
 - iv) jeżeli Instytucja Pośrednicząca nie widzi możliwości przesunięcia środków w ramach sektora, środki te mogą zostać przesunięte przez IZ za zgodą odpowiedniej IP na działania/priorytety w innych sektorach.
- c) przesunięcie środków pomiędzy priorytetami wymaga akceptacji przez KE.

7.6 Podrozdział 6 - Sposób postępowania z odsetkami

7.6.1 Sekcja 1 - Zasady ogólne

- 1) Odsetki od środków nieprawidłowo wykorzystanych, należne zgodnie z art. 207 ufp (2009), nalicza się w każdym przypadku od dnia przekazania środków (tj. od dnia obciążenia rachunku instytucji przekazującej płatność) do dnia ich zwrotu, (tj. do dnia obciążenia rachunku bankowego beneficjenta, z zastrzeżeniem podrozdziału 7.2.3 pkt 4) niezależnie od tego czy wydawano decyzję o zwrocie, czy zwrot nastąpił bez wydawania decyzji. Pierwszym dniem okresu od którego należy naliczać odsetki w wysokości jak dla zaległości podatkowych jest dzień przekazania środków beneficjentowi (a nie dzień następujący po dniu obciążenia rachunku instytucji przekazującej płatność). W odniesieniu do ustalenia daty końcowej okresu odsetkowego, wobec braku określenia tego momentu w przepisie art. 207 ufp (2009), zgodnie z art. 67 w związku z art. 60 ufp (2009) w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie należy stosować przepisy Działu III Ordynacji podatkowej. W związku z tym należy również uwzględnić *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 22 sierpnia 2005 r. w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, a także zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach* (Dz. U. Nr 165, poz. 1373, z późn. zm). Na podstawie § 4 tego rozporządzenia trzeba przyjąć, że ostatnim dniem okresu odsetkowego jest dzień zwrotu środków. Jednocześnie dzień zwrotu środków należy ustalić na podstawie art. 60 § 1 i 1a Ordynacji podatkowej.
- 2) Odsetki **umowne** to odsetki naliczone za okres od dnia przekazania środków beneficjentowi do dnia ich zwrotu przed upływem terminu 14 dni od dnia doręczenia beneficjentowi decyzji wydanej w trybie art. 207 ufp (2009). Stanowią one dochód

budżetu państwa i są przeznaczane na finansowanie innych wydatków publicznych.

- 3) Odsetki **karne** (odsetki za zwłokę) to odsetki naliczone za okres po upływie terminu 14 dni od dnia doręczenia beneficjentowi decyzji wydanej w trybie art. 207 ufp do dnia dokonania zwrotu środków. Odsetki karne są należne KE i pomniejszają *Poświadczenia i deklaracje wydatków oraz wnioski o płatność okresową* kierowane do KE.
- 4) Należy mieć na uwadze, że odsetek nie nalicza się od kwoty:
 - a) zwrotu środków w przypadku dużych projektów, o których mowa w art. 39 rozporządzenia ogólnego, w następstwie wydania przez Komisję decyzji o „niemożności wniesienia wkładu finansowego funduszy lub w mniejszej wysokości”, zgodnie z art. 41 ust. 2 ww. rozporządzenia, a część dofinansowania przekazana była przed jej wydaniem – do dnia upływu terminu określonego w umowie o dofinansowanie na dokonanie zwrotu,
 - b) odsetek bankowych narosłych na rachunku bankowym służącym do obsługi dofinansowania przekazanego w formie zaliczki,
 - c) jeżeli wysokość odsetek nie przekraczałaby trzykrotności wartości opłaty dodatkowej pobieranej przez Poczta Polska Spółkę Akcyjną za polecenie przesyłki listowej,
 - d) w przypadku zwrotu środków z tytułu przekroczenia przez beneficjenta limitów niektórych kategorii wydatków (tj. nabycie nieruchomości, zarządzanie projektem i wkład niepieniężny), w sytuacji, gdy przekroczenie limitu wydatków w danej kategorii wynika z obniżenia limitu w związku z niższą rzeczywistą kwotą wydatków kwalifikowalnych niż zakładano w umowie o dofinansowanie – do dnia upływu terminu określonego przez IW/IP II na dokonanie zwrotu.

7.6.2 Sekcja 2 - Postępowanie z odsetkami od nierozliczonych zaliczek

- 1) Odsetki od nierozliczonych zaliczek, zgodnie z art. 189 ust. 3 ufp (2009), naliczane są w przypadku niezłożenia wniosku o płatność na odpowiednią kwotę lub w określonym terminie, od środków pozostałych do rozliczenia. Odsetki naliczane są od dnia przekazania środków, tj. dnia obciążenia rachunku bankowego płatnika. Początkiem okresu od którego należy naliczać odsetki w wysokości jak dla zaległości podatkowych jest dzień przekazania środków beneficjentowi (a nie dzień następujący po dniu obciążenia rachunku instytucji przekazującej płatność), natomiast koniec okresu naliczania odsetek przypada na dzień złożenia wniosku o płatność. W opinii IZ POLiŚ odsetki, o których mowa w art. 189 ust. 3 ufp stanowią niepodatkowe należności

budżetowe o charakterze publiczno-prawnym w rozumieniu art. 60 ufp.

- 2) Zgodnie z art. 207 ust. 3 ufp (2009) w związku z art. 207 ust. 2 ufp (2009) ściągnięcie od beneficjenta odsetek, o których mowa w art. 189 ust. 3 ufp (2009), może nastąpić poprzez pomniejszenie kolejnej płatności na rzecz beneficjenta o kwotę tych odsetek. Jednocześnie w odróżnieniu od procedury zwrotu środków z art. 207 ufp (2009), nie jest wymagane wyrażenie przez beneficjenta zgody na pomniejszenie, o którym mowa w art. 207 ust. 8 ufp (2009). Wobec powyższego właściwa instytucja (określona zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 1 ufp (2009)) powinna wydać decyzję określającą kwotę odsetek do zapłaty naliczoną zgodnie z art. 189 ust. 3 ufp (2009) wraz ze wskazaniem sposobu zapłaty poprzez pomniejszenie kolejnej płatności na rzecz beneficjenta o kwotę odsetek o którym mowa w art. 207 ust. 3 ufp (2009).
- 3) W przypadku braku możliwości dokonania ww. pomniejszenia (ze względu na zbyt małą kwotę płatności jaka została do przekazania beneficjentowi lub brak kolejnych płatności do przekazania) właściwa instytucja (określona zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 1 ufp (2009)) powinna wydać decyzję określającą kwotę odsetek do zapłaty, naliczoną zgodnie z art. 189 ust. 3 ufp (2009).
- 4) Podstawy prawnej dla wydawanych decyzji, o których mowa w pkt 2 i 3, nie może co do zasady stanowić art. 207 ufp (2009), który w ust. 1 określa przesłanki jego zastosowania odmiennie od wskazanych w art. 189 ust. 3 ufp (2009). Za podstawę prawną wydania przedmiotowych decyzji należy więc uznać przytoczone łącznie:
 - a) art. 189 ust. 3 ufp (2009), jako określający obowiązek zapłaty odsetek,
 - b) art. 60 ufp (2009), jako wskazujący publicznoprawny charakter należności,
 - c) art. 61 ust. 1 pkt 1 ufp (2009), jako określający właściwość organu do wydania decyzji,
 - d) art. 67 ufp (2009), jako odsyłający w zakresie nieuregulowanym ufp odpowiednio do działu III Ordynacji podatkowej i KPA,
 - e) art. 21 § 1 i § 3 Ordynacji podatkowej, jako określające odpowiednio powstanie zobowiązania odsetkowego z mocy prawa oraz konieczność wydania decyzji określającej,
 - f) art. 107 KPA, jako określający minimalną treść decyzji administracyjnej
- 5) Powyższe nie dotyczy sytuacji, w której rozliczenie zaliczki polega na jej zwrocie, i zwrot ten nastąpi z uchybieniem przewidzianego do tego terminu lub w niewystarczającej kwocie. Wówczas do dochodzenia zwrotu odsetek zastosowanie powinien znaleźć art. 207 ufp (2009).

- 6) W sytuacji braku pełnego rozliczenia zaliczki w terminie wynikającym z umowy o dofinansowanie, właściwa instytucja, bez zbędnej zwłoki, powinna zwrócić się do beneficjenta z ponagleniem w formie oficjalnego pisma, dotyczącym sposobu rozliczenia przez niego zaległej kwoty zaliczki (zwrot środków lub złożenie wniosku o płatność) wraz ze wskazaniem konsekwencji w postaci konieczności zapłaty odsetek z tego tytułu. Jeżeli beneficjent nie zadeklaruje niezwłocznego rozliczenia zaliczki zastosowanie powinien znaleźć art. 207 ufp (2009).

8 Rozdział 8 – Nieprawidłowości systemowe

- 1) Do rozstrzygnięcia sposobu postępowania z nieprawidłowością systemową w pierwszej kolejności zobowiązane jest Państwo Członkowskie. Przepisy prawa unijnego nie zawierają definicji „nieprawidłowości systemowej”, mimo że w tekstach prawnych pojęcie to występuje. W związku z tym, zdaniem IZ PO LiŚ pomocniczo można odwołać się do definicji nieprawidłowości systemowej określonej w *Wytycznych KE dotyczących zasad, kryteriów oraz orientacyjnych stawek stosowanych przez służby Komisji przy określaniu korekt finansowych na podstawie art. 99 i 100 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 (C(2011) 7321 z dnia 19.10.2011 r.)*.
- 2) Zgodnie z ww. *Wytycznymi*, nieprawidłowość systemowa jest **powtarzającym się lub jednostkowym błędem wynikającym z poważnych niedoskonałości systemów zarządzania i kontroli** ustanowionych zgodnie z zapisami Tytułu VI rozporządzenia ogólnego.
- 3) Stosownie do postanowień ww. *Wytycznych*, jeżeli są przestrzegane i stosowane zasady oraz przepisy w sposób zapewniający prawidłowość deklarowanych do KE wydatków, ale systemy zarządzania i kontroli powinny zostać udoskonalone, wówczas należy przedstawić stosowne zalecenia, jednakże **nie należy rozważać wprowadzenia jakichkolwiek korekt**.
- 4) Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż nieprawidłowość systemowa będzie występować w przypadku łącznego wystąpienia wszystkich poniżej wymienionych przesłanek:
 - a) stwierdzenie naruszenia polegającego na **poważnej niedoskonałości systemu zarządzania i kontroli** danego Programu,
 - b) naruszenie ma potencjalnie **powtarzający się** charakter, czyli powinno obejmować większą ilość projektów (np. realizowanych w ramach danego działania),

- c) naruszenie powoduje **narażenie budżetu ogólnego UE na rzeczywiste ryzyko utraty środków** poprzez możliwość finansowania projektów realizowanych niezgodnie z zasadami i przepisami krajowymi oraz unijnymi.
- 5) W systemie realizacji PO IiŚ przyjęto rozwiązanie związane z szacowaniem nieprawidłowości systemowych, zgodnie z którym korekty nie będą nakładane na poziomie IP/IP II. Instytucje te powinny jednak udzielać wsparcia dla IZ w zakresie szacowania wartości tych nieprawidłowości, poprzez m.in.:
- a) informowanie właściwej instytucji nadrzędnej (IP/IZ) o podejrzeniu występowania błędu systemowego, który skutkuje lub może skutkować nieprawidłowym wydatkowaniem środków UE (na podstawie własnych analiz oraz uzyskiwanych przez IP/IP II informacji m.in. kontrole własne, analizy wyników kontroli uprawnionych organów),
 - b) opracowywanie na prośbę i dla instytucji nadrzędnej (IP/IZ) analiz, które pozwolą oszacować wartość zidentyfikowanego błędu systemowego po uwzględnieniu jego rodzaju, zakresu i wagi (w tym np. liczby projektów, których dotyczyć może nieprawidłowość oraz wartości środków objętych nieprawidłowością).

Na podstawie analiz przeprowadzonych przez IP/IP II, IZ będzie miała podstawę do określenia szacunkowej wartości nieprawidłowości systemowej na podstawie zastosowanej odpowiedniej do charakteru nieprawidłowości metody liczenia korekty.

9 Rozdział 9 – Nieprawidłowości wynikające z braku lub niewłaściwej transpozycji prawa unijnego do prawa polskiego

9.1 Podrozdział 1 - Zasady ogólne

- 1) Stwierdzenie nieprawidłowości wynikającej z winy leżącej po stronie Państwa Członkowskiego (np. zastosowanie się przez beneficjenta do przepisu prawa krajowego, które nie zostało dostosowane do regulacji UE), nie jest równoznaczne z uznaniem jej za nieprawidłowość systemową (w rozumieniu art. 98 Rozporządzenia ogólnego oraz *Wytycznych KE dotyczących zasad, kryteriów oraz orientacyjnych stawek stosowanych przez służby Komisji przy określaniu korekt finansowych na podstawie art. 99 i 100 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006*), o której mowa w rozdziale 8. Ww. nieprawidłowości co do zasady powinny być zatem rozliczane indywidualnie.
- 2) Minister Finansów wyraził opinię, że w przypadkach naruszeń dotyczących uchybień zasad zamówień publicznych wynikających z niepełnej transpozycji prawa unijnego możliwe jest odstępianie od windykacji środków. Dotyczy to wyłącznie przypadków,

w których z dostępnych dokumentów wynika, że polski system prawny nie był dostosowany do ustawodawstwa unijnego. Dotyczy to zatem przypadków zastosowania art. 26, 38, 67, 140, 144 ustawy Pzp, w zakresie jakim zostały znowelizowane w związku z zastrzeżeniami KE ustawą z dnia 4 września 2008 r. o zmianie ustawy Pzp oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 171, poz. 1058).

- 3) Jednocześnie zgodnie ze stanowiskiem IK NSRO:
 - a) przypadki zachowania się beneficjentów zgodnie z przepisami krajowymi niedostosowanymi do prawa unijnego, w sposób nie budzący wątpliwości, spełniają kryteria z definicji nieprawidłowości, zawartej w art. 2 ust. 7 rozporządzenia ogólnego,
 - b) stwierdzenie zaistnienia nieprawidłowości nie musi automatycznie oznaczać konieczności zwrotu przez beneficjenta środków wydatkowanych zgodnie z prawem krajowym, niedostosowanym jednakże do prawa unijnego.
- 4) Zgodnie z orzecnictwem Trybunału Sprawiedliwości UE, Państwo Członkowskie, które nie wydało w terminie przepisów wykonawczych nakazanych w dyrektywie, nie może powoływać się wobec jednostek na niewykonanie przez siebie zobowiązań nałożonych w tej dyrektywie. Ponadto obywatel nie może ponosić negatywnych konsekwencji niedopełnienia przez państwo ciężących na nim obowiązków¹².
- 5) W związku ze stanowiskiem, o którym mowa w pkt 3a, powstaje obowiązek wykrywania, korygowania i raportowania takich nieprawidłowości.
- 6) KE potwierdziła konieczność raportowania nieprawidłowości będących wynikiem braku implementacji przepisów unijnych do porządku krajowego, jako spełniających przesłanki definicji nieprawidłowości, zawartej w art. 2 ust. 7 Rozporządzenia ogólnego. W odniesieniu do przypadków spełniających przesłanki raportowania do KE, określone w rozporządzeniu wykonawczym oraz w PION, należy przekazywać odpowiednie raporty za pomocą systemu IMS, w terminie określonym w rozdziale 3.4.
- 7) Interpretując, czy daną nieprawidłowość można uznać za przypadek podlegający procedurze odzyskiwania należy rozpatrywać przesłanki określone w przepisach krajowych – w tym przypadku art. 207 ufp (2009). W ocenie IZ PO liŚ, w świetle przywołanego powyżej orzecznictwa TSUE oraz stanowiska Ministra Finansów w przypadku nieprawidłowości związanych z niedostosowaniem krajowego prawa zamówień publicznych do prawa unijnego ww. przesłanki, co do zasady, nie będą występować. Ponadto, w powyższym przypadku odpowiedzialność za powstanie nieprawidłowości nie powinna być przypisana beneficjentowi. W związku z powyższym,

¹² Por. wyroki z 19.01.1982 r. w sprawie C-8/81 Becker v Finanzamt Münster-Innenstadt oraz z 19.11.1991 r. w łącznie rozpatrywanych sprawach C-6/90 i C-9/90 Frankovich i inni. Wszystkie cytowane wyroki TS są dostępne na stronie: <http://curia.europa.eu>.

właściwa instytucja uprawniona do podejmowania działań w procedurze odzyskiwania środków nie powinna wszczynać postępowania mającego na celu dochodzenie zwrotu środków, powinna tym samym odstępować od windykacji środków. Jednocześnie, należy podkreślić, że zgodnie z art. 70 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, w przypadku braku możliwości odzyskania kwot nienależnie wypłaconych beneficjentowi państwo członkowskie odpowiada za zwrot utraconych kwot do budżetu ogólnego Unii Europejskiej, jeśli zostanie stwierdzone, że straty powstały z jego winy lub w wyniku niedbalstwa z jego strony.

- 8) W związku z powyższym, w przypadku tego typu nieprawidłowości ich rozliczenie jest dokonywane na poziomie rozliczeń z Komisją Europejską. Zwrot kwot do budżetu UE przez państwo członkowskie następuje poprzez dokonywanie odpowiednich pomniejszych *Poświadczeń i deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność okresową*.
- 9) W przypadku ww. nieprawidłowości, kwota dofinansowania podlega pomniejszeniu o kwotę uznaną za niekwalifikowalną z powodu wystąpienia błędu wynikającego z niedostosowania prawa krajowego do prawa UE. Zgodnie z zapisami art. 98 ust. 2 oraz 3 rozporządzenia ogólnego, uwolnione w ten sposób zasoby funduszy mogą być ponownie wykorzystane przez państwo członkowskie do dnia 31 grudnia 2015 r. na dany program operacyjny, z jednoczesnym zastrzeżeniem, że wkład anulowany nie może być ponownie wykorzystany na projekt, który był poddany korekcie. Nie są to bowiem nieprawidłowości systemowe;
- 10) Jednocześnie ww. kwota zostanie zrekompensowana beneficjentowi przez wypłatę dotacji celowej, zgodnie z pkt 13 oraz rozdz. 9.2.
- 11) Wypłata beneficjentowi należnej kwoty w formie dotacji celowej, odpowiadającej korekcie wynikającej z nieprawidłowości będących wynikiem braku implementacji przepisów unijnych do porządku krajowego, jako wydatek niekwalifikowalny, możliwa jest na podstawie odrębnego/odpowiedniego tytułu prawnego, którym może być np. oddzielna umowa dotacji zawarta pomiędzy beneficjentem a IW lub odpowiednio aneksowana umowa o dofinansowanie projektu.
- 12) Wnioskując o rezerwę celową oraz dokonując wypłat beneficjentom na pokrycie błędów, o których mowa powyżej, należy pamiętać m.in. o konieczności zachowania zgodności z procedurą uruchamiania rezerwy celowej, a zwłaszcza odpowiedniego i szczegółowego uzasadnienia, wskazującego na czym polegało naruszenie przez beneficjenta dyrektyw Unii Europejskiej. W związku z powyższym, konieczne jest przeprowadzenie każdorazowo wnikliwej analizy danego przypadku oraz zapewnienie należytego udokumentowania przeprowadzonych analiz. Dodatkowo należy brać pod uwagę przypadki wykrycia na jednym kontrakcie jednocześnie

- błędu, za który odpowiedzialność ponosi beneficjent, oraz błędu związanego z niedostosowaniem krajowego prawa zamówień publicznych do prawa UE i stosować w tym zakresie odpowiednio postanowienia pkt 16.
- 13) Refundacja wydatków uznanych za niekwalifikowalne, będzie wypłacona ze środków rezerwy celowej po uzyskaniu uprzedniej akceptacji IP lub IW/IP II. Należy przez to rozumieć, następujący schemat postępowania:
- a) IW/IP II dokonuje weryfikacji wniosku beneficjenta o płatność, podczas której możliwe jest zidentyfikowanie, że część wydatków nie może zostać uznana za kwalifikowalne ze względu na fakt, wystąpienia błędu wynikającego z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego,
 - b) potwierdzenie wystąpienia przedmiotowego błędu, za który odpowiedzialność ponosi budżet państwa musi być dostatecznie wyjaśnione i uzasadnione, z podaniem szczegółów naruszenia,
 - c) należy upewnić się, że w momencie weryfikacji, beneficjent nie dysponuje wydatkami „czystymi” mogącymi zastąpić wydatki nieprawidłowe oraz, że nie ma innych nieprawidłowości, za które beneficjent ponosi odpowiedzialność,
 - d) po zatwierdzeniu wniosku o płatność oraz na podstawie analizy przeprowadzonej w powyższy sposób IW/IP II winna przekazać informację do właściwego dysponenta w celu przygotowania wniosku o uruchomienie rezerwy celowej,
 - e) w ocenie IZ PO liŚ wystarczającym uzasadnieniem kwoty wnioskowanej z rezerwy celowej będzie podanie informacji o wniosku o płatność, w którym stwierdzono wydatek obciążony ww. nieprawidłowością, wysokości korekty z tytułu wystąpienia błędu wynikającego z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego, braku możliwości zastąpienia tego wydatku innym, nieobciążonym korektą, jak również krótkiego opisu nieprawidłowości zawierającego m.in.: wskazanie na czym polegało naruszenie przez beneficjenta dyrektyw UE oraz przytoczenie artykułu ustawy Pzp który nie został dostosowany do prawa unijnego,
 - f) dalsze postępowanie dysponenta odbywa się zgodnie z zapisami procedury uruchamiania rezerwy celowej.
- 14) Podkreślić należy, że decyzja o odstąpieniu od windykacji środków, o której mowa w pkt 7, powinna być każdorazowo poprzedzona wnikliwą analizą danego przypadku. Należy również zapewnić należyte udokumentowanie przeprowadzonych analiz i podjętych decyzji, które w szczególności będzie uzasadniało przyczyny, dla których nie wszczęto postępowania dotyczącego dochodzenia zwrotu środków – np. wynik

kontroli lub weryfikacji wraz z notatką służbową, wyjaśniającą brak wystąpienia przesłanek określonych w art. 207 ust. 1 ufp (2009). Jednocześnie, należy zwrócić szczególną uwagę na przypadek wykrycia na jednym kontrakcie błędu indywidualnego, za który odpowiedzialność ponosi beneficjent, oraz błędu związanego z niedostosowaniem krajowego prawa zamówień publicznych do prawa UE. W przypadku wystąpienia w ramach kontraktu kilku rodzajów naruszeń należy postępować w sposób określony w pkt 16.

- 15) W celu ograniczenia finansowej odpowiedzialności budżetu państwa za wystąpienie błędu wynikającego z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego każdorazowo należy dokonać analizy możliwości zastąpienia wydatków związanych z ww. nieprawidłowością innymi wydatkami „czystymi”.
- 16) W przypadku wystąpienia na kontrakcie kilku rodzajów naruszeń w pierwszej kolejności do rozliczenia nieprawidłowości powinna być wzięta stawka korekty błędu indywidualnego, wynikającego z działania lub zaniechania beneficjenta, a dopiero w drugiej kolejności stawka błędu wynikającego z niedostosowania prawa polskiego do unijnego.

Przykłady:

Kontrakt I – błąd indywidualny, wynikający z działania lub zaniechania beneficjenta – 5%, błąd wynikający z niedostosowania prawa polskiego do prawa unijnego – 5%. Wówczas należy określić korektę wg stawki 5%. Jako podstawę do rozliczenia nieprawidłowości przyjmuje się w tym przypadku tylko błąd indywidualny, wynikający z działania lub zaniechania beneficjenta. W takiej sytuacji, błędu wynikającego z niedostosowania prawa polskiego do prawa unijnego nie bierze się w ogóle pod uwagę przy ustalaniu szkody finansowej. Zatem, pełna odpowiedzialność za nieprawidłowość spoczywa na beneficjencie.

Kontrakt II – błąd indywidualny, wynikający z działania lub zaniechania beneficjenta – 5%, błąd wynikający z niedostosowania prawa polskiego do prawa unijnego – 10%. Wówczas należy określić korektę wg stawki 10% (najwyższa stawka za wykryte błędy). W tym przypadku, do rozliczenia przyjmujemy odpowiedzialność beneficjenta w wysokości 50% szkody finansowej (5% z 10%), natomiast ewentualna odpowiedzialność budżetu państwa w wyniku błędu wynikającego z niedostosowania prawa polskiego do prawa unijnego powinna wynosić kolejne 50% (5% nadwyżki ponad najwyższą stawkę za błąd indywidualny). De facto, na beneficjencie spoczywa odpowiedzialność za błąd indywidualny w pełnej jego wysokości, natomiast ewentualna odpowiedzialność budżetu państwa powinna wynosić jedynie nadwyżkę ponad najwyższą stawkę korekty indywidualnej.

9.2 Podrozdział 2 - Szczegółowe sposoby postępowania w przypadku rozliczania projektów, w których wystąpiły błędy wynikające z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego

9.2.1 Sekcja 1 - Korygowanie nieprawidłowości na etapie przed zatwierdzeniem wniosku o płatność beneficjenta

W przypadku dołączenia do wniosku o płatność przez beneficjenta wydatków obarczonych błędem wynikającym z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego, instytucja zatwierdzająca wniosek winna:

- 1) pomniejszyć wniosek o płatność na etapie autoryzacji o kwotę korekty z tytułu przedmiotowego błędu. Jednocześnie instytucja zatwierdzająca pomniejszony wniosek, winna poinformować beneficjenta o przyczynach skorygowania wniosku oraz o możliwości pokrycia ww. błędu ze środków dotacji celowej,
- 2) zrefundować wniosek beneficjentowi na kwotę pomniejszoną o kwotę ww. korekty,
- 3) wnioskować za pośrednictwem właściwego dysponenta do rezerwy celowej o wypłatę kwoty odpowiadającej ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej),
- 4) po otrzymaniu środków z rezerwy celowej, wypłacić beneficjentowi należną kwotę, odpowiadającą ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej) – na podstawie oddzielnej umowy dotacji lub odpowiednio aneksowanej umowy o dofinansowanie projektu,
- 5) poświadczenie i deklaracja wydatków do instytucji nadrzędnej automatycznie uwzględnia wartość ww. korekty ze względu na pomniejszoną kwotę po autoryzacji w ramach wniosku o płatność.

9.2.2 Sekcja 2 - Postępowanie na etapie po zatwierdzeniu wniosku o płatność beneficjenta, na którym dokonano pomniejszeń z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego i po dokonaniu wypłaty środków beneficjentowi

W przypadku gdy:

- wydatki obciążone ww. błędem zostały już ujęte we wniosku o płatność przez beneficjenta,
- następnie przedmiotowy wniosek został już pomniejszony przez instytucję zatwierdzającą (dotyczy również tzw. „tymczasowych wyłączeń”) na etapie autoryzacji,
- wypłacona refundacja została już pomniejszona o kwotę nieprawidłowości,

- pomniejszony wniosek został już załączony do przekazanego Poświadczenia i deklaracji wydatków,

należy przyjąć następujący sposób postępowania:

- 1) instytucja zatwierdzająca wniosek powinna wnioskować za pośrednictwem właściwego dysponenta do rezerwy celowej o wypłatę kwoty odpowiadającej korekcie z tytułu błędu wynikającego z niedostosowania prawa polskiego do unijnego (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej),
- 2) po otrzymaniu środków z rezerwy celowej, wypłacić beneficjentowi należną kwotę, odpowiadającą ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej) – na podstawie oddzielnej umowy dotacji lub odpowiednio aneksowanej umowy o dofinansowanie projektu.

9.2.3 Sekcja 3 - Postępowanie na etapie po zatwierdzeniu wniosku o płatność beneficjenta, na którym nie dokonano pomniejszeń z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego, przed dokonaniem wypłaty środków beneficjentowi

W przypadku gdy:

- wydatki obarczone ww. błędem zostały już ujęte we wniosku o płatność przez beneficjenta,
- następnie przedmiotowy wniosek nie został pomniejszony przez instytucję zatwierdzającą,

a następnie nie dokonano jeszcze wypłaty z tytułu ww. WoP należy przyjąć następujący sposób postępowania:

- 1) zrefundować wniosek beneficjentowi na kwotę pomniejszoną o kwotę ww. korekty,
- 2) wnioskować za pośrednictwem właściwego dysponenta do rezerwy celowej o wypłatę kwoty odpowiadającej ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej),
- 3) po otrzymaniu środków z rezerwy celowej, wypłacić beneficjentowi należną kwotę, odpowiadającą ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej) – na podstawie oddzielnej umowy dotacji lub odpowiednio aneksowanej umowy o dofinansowanie projektu,
- 4) korektę należy niezwłocznie ująć w Rejestrze Obciążeń na Projekcie w KSI oraz pomniejszyć odpowiednio najbliższe Poświadczenie i deklarację wydatków przekazywane do instytucji wyższego szczebla.

9.2.4 Sekcja 4 - Postępowanie na etapie po zrefundowaniu nieprawidłowych wydatków z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego, przed wszczęciem postępowania windykacyjnego

W przypadku gdy:

- wydatki obciążone ww. błędem zostały już ujęte we wniosku o płatność przez beneficjenta,
- następnie przedmiotowy wniosek nie został pomniejszony przez instytucję zatwierdzającą,
- refundacja została już wypłacona w pełnej kwocie,

a następnie nie wszczęto jeszcze postępowania windykacyjnego należy przyjąć następujący sposób postępowania:

- 1) właściwa instytucja uprawniona do podejmowania działań w procedurze odzyskiwania środków nie powinna wszczynać postępowania mającego na celu dochodzenie zwrotu środków, powinna tym samym odstąpić od windykacji środków. Decyzja o odstąpieniu od windykacji środków powinna być każdorazowo poprzedzona wnikliwą analizą danego przypadku. Należy również zapewnić należyte udokumentowanie przeprowadzonych analiz i podjętych decyzji, które w szczególności będzie uzasadniało przyczyny, dla których nie wszczęto postępowania dotyczącego dochodzenia zwrotu środków. W opinii IZ POIiŚ przypadki nieprawidłowości związanych z niedostosowaniem ustawy Pzp do unijnego prawa zamówień publicznych, mimo że stanowią nieprawidłowości w rozumieniu art. 2 ust. 7 Rozporządzenia ogólnego nie wyczerpują przesłanek określonych w art. 207 ufp z powodu braku zawinionego działania Beneficjenta. W analizowanych przypadkach, przy określaniu przesłanek uznania działania za nieprawidłowe trudno jednoznacznie przypisać beneficjentowi naruszenie procedur obowiązujących przy wydatkowaniu środków i chociaż przepis ufp literalnie nie stanowi wprost o winie lub braku winy beneficjenta z punktu widzenia wykładni celowościowej będzie miała ona istotne znaczenie. Taki sposób interpretacji znajduje potwierdzenie w stanowisku Ministra Finansów.
- 2) jednocześnie, w przedmiotowej sytuacji, należy potwierdzić w aneksie do UoD zmiany źródła finansowania ww. wydatków, poprzez pomniejszenie maksymalnej kwoty wydatków kwalifikowalnych określonej w § 5 ust. 2 UoD oraz kwoty dofinansowania określonej w § 6 ust. 1 UoD,
- 3) korektę należy niezwłocznie ująć w Rejestrze Obciążeń na Projekcie w KSI oraz pomniejszyć odpowiednio najbliższe Poświadczenie i deklarację wydatków przekazywane do instytucji wyższego szczebla.

9.2.5 Sekcja 5 - Postępowanie na etapie po wypłaceniu nieprawidłowych wydatków z tytułu nieprawidłowości wynikającej z niedostosowania prawa krajowego do prawa unijnego oraz po dokonaniu zwrotu środków z tego tytułu przez beneficjenta

W przypadku gdy:

- wydatki obciążone ww. błędem zostały już ujęte we wniosku o płatność przez beneficjenta,
- następnie przedmiotowy wniosek nie został pomniejszony przez instytucję zatwierdzającą,
- refundacja została już wypłacona w pełnej kwocie,
- wniosek w pełnej kwocie został już załączony do przekazanego Poświadczenia i deklaracji wydatków,

a następnie:

- IW wezwała beneficjenta do zwrotu środków wypłaconych, a obciążonych ww. nieprawidłowością po czym beneficjent wykonał dobrowolnie wezwanie; alternatywnie – wydano decyzję o zwrocie i odzyskano środki przymusowo,
- ujęto już korektę w Rejestrze Obciążeń na Projekcie w KSI oraz pomniejszono odpowiednio kolejne Poświadczenie i deklarację wydatków przekazywane do instytucji wyższego szczebla,

należy przyjąć następujący sposób postępowania:

- 1) instytucja zatwierdzająca wnioski powinna wnioskować za pośrednictwem właściwego dysponenta do rezerwy celowej o wypłatę kwoty odpowiadającej ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej); w przypadku, gdy beneficjent zwrócił środki wraz z odsetkami, należy zawnioskować do Ministerstwa Finansów o zwrot odsetek jako środków błędnie/niesłusznie zwróconych na rachunek MF prowadzony przez BGK,
- 2) po otrzymaniu środków z rezerwy celowej, wypłacić beneficjentowi należną kwotę, odpowiadającą ww. korekcie (jako wydatek niekwalifikowalny w formie dotacji celowej; bez odsetek) – na podstawie oddzielnej umowy dotacji lub odpowiednio aneksowanej UoD projektu.